

18003428

Gedeputeerde Staten**Voorzitter van Provinciale Staten van Zeeland**
Postbus 6001
4330 LA MIDDELBURG

PROVINCIE ZEELAND	
AFD. SG	AMBT.
AFD. TERMIJN	pb - sta
DATUM	14 FEB 2018
DOC NR.	
ZAAK NR.	
CLASS.	

onderwerp
Artikel 12 Vlissingen: provinciaal verslag 2018**kenmerk**
18003685**behandeld door**
drs. J.J.W. Cijssouw
+31 118 631472**verzonden****14 FEB. 2018**

Middelburg, 13 februari 2018

Geachte voorzitter,

Hierbij doen wij u ter kennisneming toekomen het door ons op 13 februari 2018 vastgestelde provinciaal verslag 2018 over de financiële positie van de gemeente Vlissingen.

De gemeente heeft voor het begrotingsjaar 2018 wederom een aanvraag ingediend voor een aanvullende bijdrage op grond van artikel 12 Financiële-verhoudingswet. In verband hiermee hebben wij, evenals voorgaande jaren, een verslag uitgebracht aan de beheerders van het gemeentefonds.

Wij vertrouwen er op hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

gedeputeerde staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

Bijlagen: 1 (verslag).

Provinciaal verslag 2018 over de financiële positie van de gemeente Vlissingen

Aanvullende bijdrage artikel 12 Fvw

Datum: 13 februari 2017
Versie: Concept
Auteur: Drs J.J.W. (Hans) Cijssouw
Afdeling: Concernstaf

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1. Inleiding en karakteristiek van de gemeente Vlissingen	5
1.1. Algemene inleiding	5
1.2. Karakteristiek	5
1.3. Sociale en fysieke structuur	7
1.4. Bestuurlijke samenstelling	8
1.5. Ambtelijke organisatie	10
1.6. Regionale c.q. intergemeentelijke samenwerking	10
2. Toetsing aan de formele voorschriften	13
2.1. Algemene voorschriften	13
2.2. Begroting 2018	13
2.3. Belastingpakket 2018	14
2.4. Toetsing aan algemene en bijzondere voorschriften	17
3. Ontwikkelingen	21
3.1. Marinierskazerne	21
3.2. Grondexploitatie	22
3.3. PZEM (voorheen DELTA NV)	23
3.4. Muziekschool	24
4. Beschrijving en analyse van de financiële positie	26
4.1. Algemeen	26
4.2. Kengetallen	26
4.3. Kapitaalgoederen	28
4.4. Ontwikkeling rekeningsresultaten en reserves 2009 - 2016	29
4.5. Begroting 2016, 2017 en 2018	33
4.6. Conclusie	42
5. Toezicht	44
5.1. Algemeen	44
5.2. Het toezicht op Vlissingen	44

Bijlage: Brief provincie aan Vlissingen regionale woningmarktafspraken

Samenvatting

Inleiding

De raad van de gemeente Vlissingen heeft bij brief van 9 november 2017, evenals voor de begrotingsjaren 2015 t/m/ 2017, voor het begrotingsjaar 2018 een aanvraag voor een aanvullende uitkering ex artikel 12 Fw uit het Gemeentefonds ingediend.

De raad heeft in de aanvraag, welke in afschrift aan ons is gezonden, aangegeven dat de Programmabegroting 2018-2021 weliswaar een duurzaam meerjarig sluitend perspectief laat zien, maar dat hierbij geen rekening is gehouden met het aanvullen van de negatieve algemene reserve. Het aanvullen van de negatieve algemene reserve wordt momenteel meegenomen door de artikel 12 inspecteur in het kader van de sanering van de financiële positie van de gemeente. Indien het aanvullen van de negatieve algemene reserve zou worden meegenomen heeft de gemeente een niet sluitend meerjarig perspectief.

De artikel 12-procedure schrijft voor dat Gedeputeerde Staten vóór 15 februari van het jaar, waarover een aanvullende aanvraag wordt ingediend, verslag uit brengen over de financiële positie van de gemeente en het door GS uitgeoefende financiële toezicht. Dit verslag moet gelezen worden in aanvulling op het vorig jaar uitgebrachte verslag naar aanleiding van de artikel-12 aanvraag over 2017 en gedeeltelijk in combinatie met het binnenkort te verschijnen artikel 12-rapport over de aanvraag 2017 van Vlissingen. Als de gemeente tijdig door middel van een nog vast te stellen wijziging van de begroting 2018-2021 een definitieve saneringsbegroting vaststelt, zal het artikel 12-rapport 2017 voorlopig, tot het actualisatie-onderzoek in 2023, het laatste artikel 12-rapport zijn

In hoofdstuk 1 is het karakter van de gemeente Vlissingen beschreven (Stad aan zee), de structuur toegelicht en is een overzicht opgenomen van de bestuursaanstellingen in de afgelopen jaren. Ook de ambtelijke organisatie en de samenwerkingsverbanden zijn in dit hoofdstuk opgenomen.

In hoofdstuk 2 is de aanvraag getoetst aan de algemene en bijzondere voorschriften. De artikel 12-aanvraag van de gemeente Vlissingen voldoet volgens ons aan de algemene voorschriften waaraan moet worden voldaan om voor een aanvullende uitkering in aanmerking te komen.

De aanvraag en de vastgestelde begroting 2018 zijn tijdig ingediend. In het artikel 12-rapport 2015 is reeds geconcludeerd dat bij de gemeente Vlissingen er sprake is van een aanmerkelijk en structureel tekort.

Het dekkingspercentage van zowel de afvalstoffenheffing als het rioolrecht bedraagt in 2018 100%. Het gewogen gemiddelde OZB-tarief ligt in Vlissingen op 138,1% van het landelijk gemiddelde. In de meerjarenbegroting is rekening gehouden met een stijging in 2019 (gedeeltelijk) en 2020 (volledig) van het gewogen gemiddeld OZB-tarief naar 150% van het landelijk gewogen gemiddelde.

Ten aanzien van de vorig jaar opgelegde acht bijzondere voorschriften bij de toekenning van de artikel 12-bijdrage over 2016 zijn wij van oordeel dat de begroting 2018 nog geen eindbeeld biedt. Uit de meest recente voortgangsrapportage blijkt dat de resultaten van de door de gemeente uitgevoerde verdiepingsonderzoeken gedeeltelijk in februari 2018 met een begrotingswijziging kunnen worden verwerkt in de begroting 2018. Dit is afhankelijk van het tempo van het gereedkomen van de onderzoeken. Aan de overige bijzondere voorschriften is voldaan.

In hoofdstuk 3 zijn de ontwikkelingen ten aanzien van de marinierskazerne, de grondexploitatie, PZEM (vh Delta) en de Muziekschool beschreven.

In hoofdstuk 4 is de beschrijving en analyse van de financiële positie opgenomen.

De eerder getrokken conclusie dat Vlissingen gerelateerd aan de omvang van de exploitatie een hoge schuld heeft en dat dit voor een groot deel wordt veroorzaakt door de financiering van grondexploitatie inclusief de verliesvoorzieningen, blijft onverkort van kracht.

De vastgestelde Programmabegroting 2018-2021 laat na correctie van de incidentele baten en lasten een tekort zien van afgerond € 857.000 in 2018. Daarna worden de volgende positieve saldi geraamd: 2019: € 1,9 miljoen, 2020 € 2,9 miljoen en 2021 € 3,3 miljoen.

Nog in te vullen (PM) posten na vaststelling begroting

1. Uitbesteding taken aan GR Orionis Walcheren
2. Effecten uitkomsten beheerplan accommodaties en kades
3. BTW risico straatparkeren
4. Aanpassen Saneringsbegroting 2018-2020 (aanvullende bezuinigingen)
5. Definitief vaststellen belastingvoorschrift OZB (140 of 150%)
6. Bijdrage sanering negatieve algemene reserve
7. Extra bijdrage aan Veiligheidsregio
8. Schrappen nog geraamde investeringskredieten
9. Precario

Als bovengenoemde punten in het de loop van 2018 zijn ingevuld kan via een begrotingswijziging de definitieve saneringsbegroting 2018 – 2020 door de raad vastgesteld worden. Afgesproken is om ook de resultaten van de jaarrekening 2017 nog mee te nemen in het inspectierapport 2017 en dus bij de definitieve saneringsbegroting.

Het is op dit moment dan ook niet mogelijk een volledig onderbouwd oordeel te geven over de mate van het structureel en reëel evenwicht van de begroting 2018.

In hoofdstuk 5 tenslotte is een uiteenzetting opgenomen van het door ons uitgevoerde financieel toezicht in het afgelopen jaar.

1. Inleiding en karakteristiek van de gemeente Vlissingen

1.1. Algemene inleiding

De raad van de gemeente Vlissingen heeft op 9 november 2017 besloten bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de minister van Financiën (de fondsbeheerders), voor het begrotingsjaar 2018 - net als voor de begrotingsjaren 2015 t/m 2017 - een aanvraag voor een aanvullende uitkering ex artikel 12 Fvw uit het Gemeentefonds in te dienen. In artikel 12 is geregeld dat een gemeente een aanvullende uitkering uit het gemeentefonds kan aanvragen indien de algemene middelen aanmerkelijk en structureel tekort zullen schieten om in de noodzakelijke behoeften te voorzien, terwijl de eigen inkomsten zich op een redelijk peil bevinden.

De artikel 12-procedure schrijft voor dat Gedeputeerde Staten vóór 15 februari van het jaar, waarover een aanvullende aanvraag wordt ingediend, verslag uit brengen over de financiële positie van de gemeente en het door GS uitgeoefende financiële toezicht. Dit verslag moet gelezen worden in aanvulling op het vorig jaar uitgebrachte verslag naar aanleiding van de artikel-12 aanvraag over 2017 en gedeeltelijk in combinatie met het binnenkort te verschijnen artikel 12-rapport over de aanvraag 2017 van Vlissingen. Als de gemeente tijdig door middel van een nog vast te stellen wijziging van de begroting 2018-2021 een definitieve saneringsbegroting vaststelt, zal het artikel 12-rapport 2017 voorlopig, tot het actualisatie-onderzoek in 2023, het laatste artikel 12-rapport zijn. Doordat het verslag van de provincie in het kader van de aanvraag 2018 en het artikel 12-rapport over de aanvraag 2017 kort na elkaar uitkomen is in dit verslag afgezien van een beschouwing over de meest recente herziening van de grondexploitaties en de perikelen rond de bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Orionis.

De artikel 12-inspecteur heeft met de gemeente Vlissingen en de provincie Zeeland afgesproken om dit inspectierapport over 2017 uit te brengen nadat de jaarrekening 2017 is vastgesteld door de raad van Vlissingen. Op die manier worden ook eventuele bezuinigingsvoorstellen uit de primaire begroting 2018 meegenomen alsmede de resultaten van de jaarrekening 2017.

De raad heeft de aanvraag, welke in afschrift aan ons is gezonden, als volgt gemotiveerd:

'De Programmabegroting laat weliswaar een duurzaam meerjarig sluitend perspectief zien, maar hierbij is geen rekening gehouden met het aanvullen van de negatieve algemene reserve. Het aanvullen van de negatieve algemene reserve wordt momenteel meegenomen door de artikel 12 inspecteur in het kader van de sanering van de financiële positie van de gemeente.

Indien het aanvullen van de negatieve algemene reserve zou worden meegenomen heeft de gemeente een niet sluitend meerjarig perspectief.'

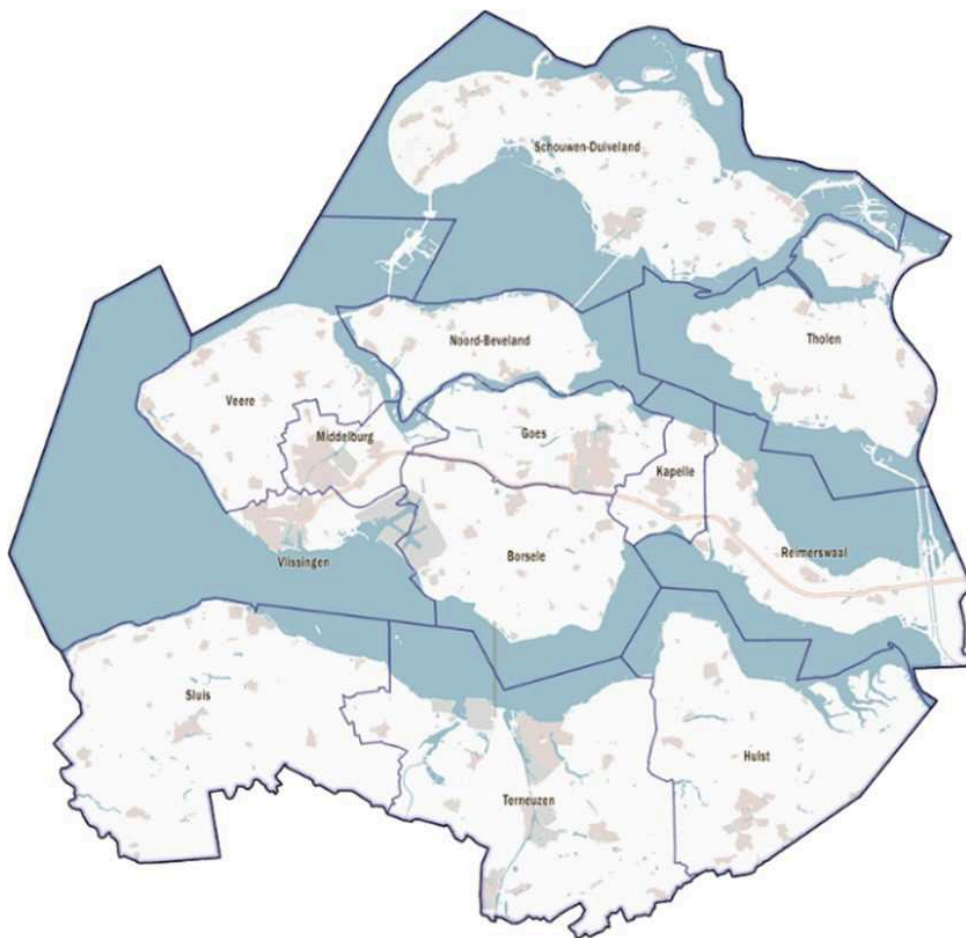
1.2. Karakteristiek

De gemeente Vlissingen in de huidige omvang is in 1966 ontstaan door de samenvoeging van de voormalige gemeenten Vlissingen, Oost- en West-Souburg en Ritthem. De gemeente heeft 44.500 inwoners, de stad Vlissingen telt ongeveer 32.500 inwoners, de dorpen Oost-Souburg (10.500 inwoners), West-Souburg (1000 inwoners) en Ritthem (500 inwoners), al wordt West-Souburg tot een wijk van Vlissingen gerekend.

De gemeente ligt aan de Zuidkant van het schiereiland Walcheren en grenst aan de landzijde aan de gemeenten Veere, Middelburg en Borsele, de grondoppervlakte is relatief gering en terwijl het oppervlakte buitenwater juist groot is. De gemeenten Middelburg en Vlissingen vormen samen een agglomeratie van bijna 93.000 inwoners. De provincie Zeeland beschouwt de regio Walcheren (Middelburg, Veere en Vlissingen) als één regionale markt voor de woningbouw. In Vlissingen-Oost bevindt zich een omvangrijk zeehaven- en industrieterrein (grondgebied van Vlissingen en Borsele).

Door de ligging en de kans c.q. noodzaak om oude bedrijfsterreinen dicht tegen de stad aan te transformeren heeft de gemeente in principe veel ontwikkelpotentie. Bijvoorbeeld door de projecten Scheldekwartier, Kenniswerf en de marinierskazerne.

De gemeente huisvest ook de HZ University of applied sciences en is daarmee ook een studentenstad. Het oude centrum telt zo'n 290 monumenten, waardoor de stad de 30e monumentenstad van Nederland is. De stad heeft mede door deze monumenten maar ook door de ligging aan de Westerschelde, de robuuste en ongepolijste gebouwen in het Scheldekwartier, de havens en het drukke scheepvaartverkeer op de rede een maritiem karakter. Het gemeentebestuur van Vlissingen promoot de gemeente vanuit haar identiteit, 'het DNA van Vlissingen'. Trefwoorden: ongepolijst, kleurrijk, no-nonsense, maritiem, kunst & festival en internationaal. Het DNA komt ook tot uitdrukking in de slogan van de gemeente: 'Vlissingen, stad aan zee'.

1.3. Sociale en fysieke structuur

De gemeente Vlissingen kan worden getypeerd als een gemeente met een matige sociale structuur en met een sterke centrumfunctie.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Sociale structuur						
Aantal inwoners	44.451	44.444	44.485	44.451	44.451	44.394
waarvan:						
<20 jaar	9.193	9.147	9.057	9.023	9.023	8.990
>64 jaar	9.071	9.309	9.644	9.774	9.774	9.902
Inwoners 75 – 85 jaar	2.767	2.832	2.847	2.967	2.967	2.992
Huishoudens			22.614	22.625	22.625	22.655
Huishoudens laag inkomen	7.380	7.500	7.530	7.600	7.600	7.600
Bijstandsontvangers	1.301	1.485	1.749	1.813	1.845	1.916
Minderheden	3.110	3.105	3.135	3.240	3.240	3.385
Fysieke structuur						
Oppervlakte van de gemeente:						
Land	3.427	3.427	3.430	3.432	3.432	3.432
Binnenwater	519	519	515	513	513	513
Buitenwater	30.972	30.972	30.972	30.972	30.972	30.972
Aantal woonruimten	23.470	23.438	22.575	22.869	22.869	22.917
Aantal kernen	3	3	3	3	3	3

Bron: rekenmodel berekening uitkering GF septembercirculaire 2013 t/m 2017 en opgave gemeente voor 2018.

In Vlissingen is een groot deel van de woningen gebouwd in de periode 1945-1970. Een opvallend kenmerk van de Vlissingse woningmarkt is de fors lagere gemiddelde woningwaarde ten opzichte van het gemiddelde in Zeeland. Vooral de groep woningen met een WOZ-waarde van € 100.000 - € 150.000 per woning is oververtegenwoordigd.

Het gemiddeld besteedbaar inkomen ligt in Vlissingen lager dan gemiddeld in Zeeland. Verder is de gemeente Vlissingen binnen de provincie Zeeland centrumgemeente voor Maatschappelijke opvang en verslavingszorg en Vrouwenopvang. Dit alles heeft een effect op de sociale samenstelling van de bevolking. In de structuurvisie heeft Vlissingen dan ook opgenomen dat het inzet is om spreiding van de opvangvoorzieningen in Zeeland te realiseren in combinatie met maatregelen die op termijn leiden tot een andere sociale samenstelling van de gemeente.

1.4. Bestuurlijke samenstelling

De zetelverdeling naar aanleiding van de laatste 3 verkiezingen is als volgt.

	2014	2010	2006
Lokale Partij Vlissingen	5	6	3
Partij Souburg-Ritthem	4	5	5
Partij van de Arbeid	3	4	8
VVD	2	2	3
CDA	2	2	3
SP	4	2	3
GroenLinks	1	2	1
D66	3	2	0
Progressief Ondernemend Vlissingen	1	1	1
ChristenUnie	1	1	1
Rechts Prot Christ Unie	0	0	1
OPA Vlissingen	0	0	0
Staatkundig Gereformeerde Partij	1	0	0
Aantal zetels	27	27	29
Opkomst	48,3%	48,6%	52,3%

In 2017 is na een afsplitsing van de PvdA de eenmansfractie Fractie Reijnierse ontstaan

Het college van B&W bestaat uit burgemeester drs. A.R.B. (Bas) van den Tillaar en de volgende wethouders:

- Drs. J.C.G.M. (John) de Jonge - LPV
- S (Sem) Stroosnijder - SP
- A.A. (Albert) Vader - PSR
- J. (Josephine) Elliott - D66

De heer drs. A.R.B. (Bas) van den Tillaar is sinds 22 april 2016 burgemeester van de gemeente Vlissingen.

Op 21 maart 2018 zijn er gemeenteraadsverkiezingen.

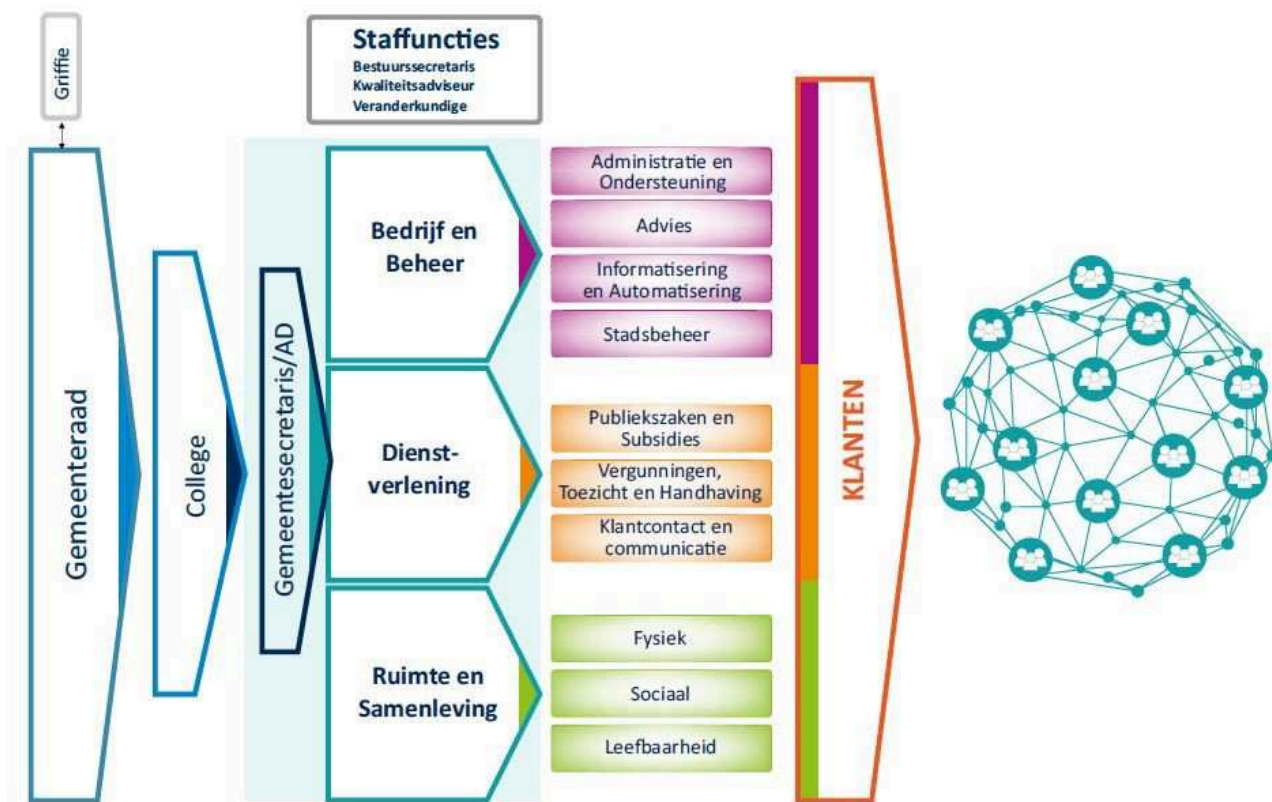
Samenstelling college b&w Vlissingen 2000 – heden

Rood gearceerd: voortijdig teruggetreden

Partij	naam	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Burgemeesters																				
PvdA	Mw. Van Dok-van Weele	x	x	x	x	x	x	x	x											
PvdA	Dijkstra (waarnemend)									x	x	x								
CDA	Roep												x	x	x					
D66	Mw Demmers-van der Geest (wnd)														x	x	x	x		
CDA	Van den Tillaar																	x	x	x
Wethouders																				
VVD	Meijers	x	x																	
PvdA	De Keijzer	x	x	x	x	x														
PvdA	De Haas	x	x	x	x															
CDA	Mw. Poppe-de Looff	x	x	x	x	x	x													
VVD	Van der maden			x	x	x	x													
PvdA	Mw. Walrave-Troost					x	x	x	x											
PvdA	Mw. Verhage-van der Ent						x	x	x											
CDA	Mw Seijbel							x	x											
PSR	Mw Walraven-van der Sloot							x												
PSR	Croné								x											
PvdA	Polderman									x	x	x	x							
PvdA	Prins									x	x									
VVD	Suurmond									x	x	x	x							
LPV	Van Dooren									x	x	x	x	x	x					
CDA	De Zwarte											x	x	x	x					
VVD	Damen												x	x	x					
PSR	Prevoo													x	x					
LPV	De Jonge															x	x	x	x	x
SP	Stroosnijder															x	x	x	x	x
PSR	Vader															x	x	x	x	x
D66	Verboom															x	x			
D66	Eliott																x	x	x	x
Gemeentesecretarissen																				
	Koenst	x	x																	
	Pronk			x	x	x	x													
	De Vries (interim)							x												
	Mw. Schipperheijn							x	x											
	De Graaf (interim)								x	x										
	Van Houdt										x	x	x	x	x	x				
	Moerdijk (interim)															x				
	Van Vliet																x	x	x	x

1.5. Ambtelijke organisatie

Organogram gemeentelijke organisatie per 1 september 2017

1.6. Regionale c.q. intergemeentelijke samenwerking

Naam	Deelnemers	Doel	Bijdrage 2016	Bijdrage 2017	Bijdrage 2018
g.r. Orionis Walcheren	Middelburg, Veere, Vlissingen	Participatie en Wwb	€ 6.787.000	€ 6.571.000	€ 6.662.000
g.r. GGD	Zeeuwse gemeenten	Preventie volksgezondheid	€ 1.543.000	€ 1.742.010	€ 1.825.000
Stadsgewestelijk zwembad vastgoed BV	Middelburg, Vlissingen	Exploitatie gezamenlijk zwembad	€ 455.000 1)	€ 455.000	€ 461.000
g.r. Stadsgewestelijke Brandweer	Middelburg, Vlissingen	Gebouwen en FLO	€ 435.000	€ 435.000	€ 419.000
g.r. Zeeuwse muziekschool	Zeeuwse gemeenten excl. Terneuzen	Muziekonderwijs	€ 266.000	€ 266.000	2)

g.r. OLAZ	Zeeuwse gemeenten en waterschap	Afvalverwerking	€ 778.000	€ 818.100	€ 657.000
g.r. RUD Zeeland	Zeeuwse gemeenten, provincie en waterschap	Vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu	€ 373.000	€ 340.000	€ 196.000
g.r. Veiligheidsregio Zeeland	Zeeuwse gemeenten	Brandweezorg en rampenbestrijding	€ 2.467.000 3)	€ 2.426.000	€ 2.659.000
g.r. Zeeland Seaports	Vlissingen, Borsele, Terneuzen en provincie	De g.r. is 50% aandeelhouder in North Sea Porth (fusiebedrijf Zeeland Seaports en Havenbedrijf Gent) 4)			
Gemeentelijke Vervoerscentrale Zeeland B.V.	Zeeuwse gemeenten	Organiseren gemeentelijk vervoer (WMO, leerlingen en soc. Werkplaats)	€ 96.000	€ 125.000	ca. € 100.000 voor organisatiekosten

1) Als gevolg van de positieve exploitatieresultaten is besloten m.i.v. 2016 de structurele bijdrage te verlagen van € 555.000 naar € 455.000.

2) Op 19 mei 2015 heeft de gemeenteraad van Vlissingen besloten per 1 januari 2018 pro forma uit te treden uit de GR de Zeeuwse Muziekschool. In december 2016 heeft de GR De Zeeuwse Muziekschool een beschikking afgegeven voor een uittreedsom van € 769.228,-. Op de vergadering van het Algemeen Bestuur van deze GR van 5 oktober 2017 heeft het bestuur van deze GR een herberekening bekend gemaakt die fors hoger uitkwam. De gemeente heeft op 14 november 2017 in principe besloten hiertegen in beroep te gaan bij GS. Het college van b&w heeft op 2 februari 2018 besloten pro forma beroep in te stellen tegen het besluit van het AB om de uittreedsom op € 1.094.402 + pm voor eenmalige transitiekosten vast te stellen.

3) De nieuwe kostenverdeelsleutel leidt tot extra lasten in 2015 van € 200.000 oplopend tot € 500.000 in 2021. Doordat de herverdeeleffecten van het groot onderhoud gemeentefonds doorwerken in de verdeelsleutel heeft het AB op 18-12-2015 besloten de gemeentelijke bijdragen vanaf 2017 aan te passen. Voor Vlissingen betekent dit een verlaging van de bijdrage in 2017 van € 144.718 oplopend tot € 289.435 in 2021. In de (meerjaren)begroting 2017-2020 van de Veiligheidsregio is aangekondigd dat vanaf 2020 de kapitaallasten als gevolg van diverse noodzakelijke investeringen binnen enkele jaren met € 2,5 mln. oplopen naar circa € 5 mln. in 2023. Het Vlissingens aandeel hierin is ongeveer € 500.000.

4) Op december 2017 zijn het Vlaamse Havenbedrijf Gent en het Nederlandse Zeeland Seaports gefuseerd tot een grensoverschrijdend havenbedrijf met de naam North Sea Port. Het fusiebedrijf is een SE (Societas Europaea), een Europese Vennootschap. De GR Zeeland Seaports is 50% aandeelhouder in het fusiebedrijf. In feite zijn er nu acht publieke aandeelhouders. Voor het Nederlandse Zeeland Seaports, dat de havens van Vlissingen en Terneuzen overkoepelt, zijn dat de provincie Zeeland en de gemeenten Borsele, Terneuzen en Vlissingen. Voor het Vlaamse Havenbedrijf Gent gaat het om de stad Gent, de gemeenten Evergem en Zelzate en de provincie Oost-Vlaanderen. Vlissingen is dus (via de GR Zeeland Seaports) voor 8,33% aandeelhouder in North Sea Port.

Daarnaast heeft de gemeente aandelen in PZEM (voorheen Delta N.V.), de BNG, Trainingscentrum Vlissingen BV (brandweertrainingscentrum), Holding Zeeuwse Visveilingen N.V., Dataland B.V (vastgoedinformatie) en de N.V. Economische Impuls Zeeland.

Ambtelijke samenwerkingen zijn er op gebied van:

- Belastingen (Middelburg, Schouwen-Duiveland, Veere en Vlissingen)
- I&A (Middelburg en g.r. Orionis)
- Archeologische dienst (Middelburg, Veere en Vlissingen)
- Inkoop (Middelburg, Schouwen-Duiveland, Veere en Vlissingen)
- Decentralisaties (o.a. Porthos)
- Leerplicht (Middelburg)
- Leerlingenvervoer (Middelburg)

2. Toetsing aan de formele voorschriften

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de algemene voorschriften waaraan moet worden voldaan om voor een aanvullende uitkering in aanmerking te komen. Vervolgens wordt er aandacht besteed aan de belangrijkste eigen inkomstenbronnen van de gemeente.

2.1. Algemene voorschriften

Artikel 12, lid 2 van de Financiële-verhoudingswet geeft de voorwaarden aan om voor een aanvullende uitkering in aanmerking te komen. Een aanvullende uitkering wordt slechts verleend, indien de algemene middelen van de gemeente aanmerkelijk en structureel tekort schieten. De toetsing vindt plaats aan de hand van de begroting en de gelijktijdig ingediende begrotingswijzigingen. In artikel 19 van het Besluit financiële verhouding is bepaald dat een aanvraag voor een aanvullende uitkering moet worden ingediend vóór 1 december van het jaar voorafgaande aan het jaar waarvoor zij wordt aangevraagd. Tevens moet de begroting zijn vastgesteld uiterlijk op de datum dat het verzoek om toepassing van artikel 12 wordt gedaan.

Volgens artikel 200 van de Gemeentewet moet de jaarrekening binnen twee weken na vaststelling, doch in ieder geval vóór 15 juli van het jaar volgend op het begrotingsjaar, aan Gedeputeerde Staten zijn toegezonden.

Het raadsbesluit betreffende het verzoek om toepassing van artikel 12 van de Fvw voor het jaar 2018 is genomen op 9 november 2017. De begroting voor het jaar 2018 is eveneens op 9 november 2017 vastgesteld. De jaarrekening 2016 van de gemeente Vlissingen is tijdig op 13 juli 2017 door de raad vastgesteld.

2.2. Begroting 2018

Het aanmerkelijk tekort

De aanvraag voor artikel 12 is gebaseerd op de begroting 2018. De begroting werd gepresenteerd met een negatief saldo van € 1.082.000. Meerjarig worden positieve saldi voorzien, maar hierbij is geen rekening gehouden met het aanvullen van de negatieve algemene reserve.

Er is volgens artikel 23 van het Besluit sprake van een aanmerkelijk en structureel tekort indien het tekort gedurende het begrotingsjaar en de drie daarop volgende jaren zich bevindt op een niveau dat hoger ligt dan 2% van de som van de belastingcapaciteit en de uitkering uit het gemeentefonds (=algemene uitkering + integratie-uitkeringen + decentralisatieuitkeringen). Bij de eerste artikel 12-aanvraag voor het begrotingsjaar 2015 is het drempelbedrag voor de gemeente Vlissingen berekend op € 2.483.769.

In het artikel 12-rapport 2015 is reeds geconcludeerd dat bij de gemeente Vlissingen er sprake is van een aanmerkelijk en structureel tekort. Omdat de beantwoording van die vraag altijd in het eerste artikel 12-jaar plaatsvindt wordt daaraan in dit verslag verder dan ook geen aandacht meer besteed.

2.3. *Belastingpakket 2018*

Het redelijk peil

Artikel 24 van het Besluit bepaalt dat sprake is van een redelijk peil, indien:

- een door de beheerders van het gemeentefonds vast te stellen percentage van de waarde van de onroerende zaken wordt geheven;
- de door de gemeente gemaakte lasten inzake huisvuil en bedrijfsvuil volledig worden doorberekend in de reinigingsheffingen;
- de door de gemeente gemaakte lasten inzake de riolering volledig worden doorberekend in de rioolrechten.

Van een redelijk peil is eveneens sprake indien een tekort bij de reiniging en/of de riolering wordt gecompenseerd door een hoger tarief bij de onroerende-zaakbelastingen.

Jaarlijks wordt in de meicirculaire van het gemeentefonds het redelijk peil voor het eerstvolgende jaar gepubliceerd. Het percentage van de waarde van de onroerende zaken (WOZ) voor de toelating tot artikel 12 voor het jaar 2018 is vastgesteld op 0,1952% (voor 2017 was dit 0,1927%). Bij de berekening van de lastendeckendheid bij de riolering wordt in artikel 12 uitgegaan van de zogenaamde nettolasten. Dit zijn de brutolasten verminderd met eventuele overige inkomsten uit het cluster riolering.

In het navolgende wordt nagegaan in hoeverre de gemeente Vlissingen aan deze eisen voldoet.

Reiniging

De geraamde lasten van de reiniging, inclusief alle perceptie- en apparaatskosten, komen volgens de begroting 2018 uit op een bedrag van € 6.897.345 inclusief € 670.510 BTW. De opbrengst van de afvalstoffenheffing wordt voor 2018 geraamd op een bedrag van € 6.897.345.

Het dekkingspercentage van de afvalstoffenheffing komt hiermee uit op 100%

Alle Zeeuwse gemeente hebben met ingang van 2018 een nieuw contract afgesloten met de OLAZ. Hierdoor zijn de verwerkingskosten van het restafval aanzienlijk gedaald. Omdat er sprake is van 100% kostendeckering bij de afvalstoffenheffing daalt hierdoor ook de totale opbrengst. Immers lagere kosten betekent lagere opbrengst bij 100% kostendeckering.

Tabel tarieven afvalstoffenheffing 2014 t/m 2018

Afvalstoffenheffing per perceel	2014	2015	2016	2017	2018
	321,19	321,19	321,19	323,12	305,99

Tabel berekening dekkingspercentage afvalstoffenheffing

Onderdeel	Begroting 2018	BTW	Totaal
608001 Inzameling huisafval restafval	2.546.570	418.620	2.965.190
608002 Inzameling huisafval groente/fruit/tuin	406.110	40.310	446.420
608003 Inzameling huisafval grofvuil	111.390	14.920	126.310
608004 Inzameling huisafval papier	231.390	27.990	259.380
608005 Inzameling huisafval glas	58.400	11.390	69.790
608006 Inzameling huisafval KGA/KCA	22.790	2.600	25.390
608007 Inzameling huisafval Wit- en Bruingoed	22.010		22.010
608008 Inzameling huisafval metalen	19.060	230	19.290
608013 Inzameling huisafval kunststoffen	112.320		112.320
Toerekening kosten samenwerking	74.000		74.000
Overhead	828.182		828.182
607901 Milieustraat	701.630	138.010	839.640
607902 Ontruimingen	14.110		14.110
600901 Straatreiniging*	474.803	16.440	491.243
605102 Kwijtschelding	594.320		
Investerings Inzameling huisafval/restafval 2018	9.750		
Totaal lasten	6.226.835	670.510	6.897.345
607902 Ontruimingen	6.900		6.900
608005 Inzameling huisafval glas	66.440		66.440
608009 Inzameling huisafval afvalstoffenheffing	6.613.935		6.613.935
608010 Inzameling huisafval Algemeen inkomste	21.760		21.760
608012 Inzameling huisafval papier inkomsten	112.240		112.240
608013 Inzameling huisafval kunststoffen	76.070		76.070
Totaal baten	6.897.345		6.897.345
Dekkingspercentage bij tarieven 2018			100,0%

*Kosten straatreiniging worden voor 27,5% doorbelast aan de reiniging

De overhead is in 2018 gestegen met € 172.229 (van € 655.953 in 2017 naar € 828.182 in 2018). De kosten voor overhead zijn de overheadkosten die berekend zijn over de directe uren van het personeel. Het overheadtarief is in 2017 € 45,95 en in 2018 € 48,82, een stijging van absoluut € 2,87.

Het aantal directe uren in 2017 is 14.275 en in 2018 is dit 16.964, een stijging van 2.689.

De stijging van € 172.167 is het gevolg van

Hoeveelheidsmutatie	€ 123.560	- minder inhuur, meer eigen personeel (directe uren)
Prijsmutatie	€ 48.607	- hoger overheadtarief als gevolg van minder directe uren (met name personeel bibliotheek)
Totaal	€ 172.167	

Riolering

De brutolasten van de riolering, inclusief alle perceptie- en apparaatskosten, komen in 2018 uit op een be-
groot bedrag van € 6.972.369. Dit bedrag is gebaseerd op het verbreed gemeentelijk rioleringsplan en is
inclusief € 381.860 BTW en inclusief veegkosten en inclusief een storting van € 950.000 in de voorziening
egalisereserve GRP. In de jaarrekening 2018 wordt op basis van 100% kostendekkendheid berekend
wat de daadwerkelijke storting in de voorziening kan zijn.

Op het cluster riolering worden verder geen inkomsten gegenereerd. De nettolasten bij de riolering zijn
dan ook gelijk aan bovenstaande brutolasten. De opbrengst van het rioolrecht wordt in 2018 geraamd op
een bedrag van € 6.972.210.

Het dekkingspercentage van het rioolrecht komt hiermee uit op 100%.

De tarieven van de rioolheffingen in 2018 worden in de financiële onderbouwing van het VGRP bepaald.
Hierin is een stijging bepaald van 5,6% incl. inflatiecorrectie. De tariefstijging in 2018 is lager dan voorzien
en is mede veroorzaakt door het dalende rentepercentage. Voor het tarief van de eigenaren geldt een stij-
ging van 0,90% en voor de tarieven van de gebruikers geldt een stijging van 2,38%.

Tabel tarieven rioolrecht

Riolering tarieven	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Gebruikers per perceel bij wateraf- voer 0 t/m 400 m3	42,55	42,32	46,96	48,27	61,01	67,11	70,87	72,56
Eigenaren per perceel	131,88	134,25	145,53	149,60	189,09	208,00	219,65	221,63

Tabel berekening dekkingspercentage rioolrecht

Onderdeel	Begroting 2018	BTW	Totaal
608201 Doelmatig onderhoud riool (excl. baggerkosten)	2.483.600	317.010	2.800.610
608202 Rioolbeheer/ kolkaansluitingen	130.660	13.620	144.280
608203 Rioolbeheer huisaansluitingen	61.030	520	61.550
608204 Rioolbeheer rioolgemalen	310.350	35.760	346.110
Toerekening kosten samenwerking	151.000		151.000
600901 Straatreiniging*	431.639	14.950	446.589
605102 Kwijtschelding	84.900		84.900
Investerings incl GVRP (kapitaallasten)	51.750		51.750
Direct tlv de rioolrechten	1.750.000		1.750.000
Uren (3725 * € 48,82)	181.854		181.854
Dotatie voorziening riolering	950.000		950.000
Totaal lasten	6.586.783	381.860	6.968.643
608203 Rioolbeheer huisaansluitingen	21.220		21.220
608206 Aansluitvergunning riolering	-		-
608205 Baten riolering	6.950.990		6.950.990
Totaal baten	6.972.210		6.972.210
Dekkingspercentage bij tarieven 2018			100,05%
*Kosten straatreiniging worden voor 25% doorbelast aan de riolering			

Onroerende-zaakbelastingen

Vlissingen hanteert als algemeen uitgangspunt dat de tarieven OZB worden bepaald aan de hand van de gemiddelde waardeontwikkeling van de woningen en de niet-woningen (bedrijven, winkels, kantoren enz.) en de voor dit jaar in de begroting vastgestelde opbrengststijging. Op basis hiervan wordt in de verordening een percentage vastgesteld waarmee het aanslagbedrag wordt berekend.

De formule hiervoor is: Waarde x percentage = aanslagbedrag

Waardeontwikkeling voor 2018

De waardeontwikkeling van de woningen is gemiddeld uitgekomen op 2,3% positief.

De waardeontwikkeling van de niet-woningen is gemiddeld uitgekomen op 2,0% negatief.

Tabel tarieven 2016 t/m 2018

Tarief in% WOZ-waarde	2016	2017	2018
woning eigenaar	0,1380 %	0,1417 %	0,1510%
niet-woning eigenaar	0,3357 %	0,3555 %	0,3788%
niet-woning gebruiker	0,2666 %	0,2823 %	0,3008%

Het percentage van de waarde van de onroerende zaken (WOZ) voor de toelating tot artikel 12 voor het jaar 2018 is vastgesteld op 0,1952%. Dit komt overeen met het werkelijke gewogen landelijk gemiddelde OZB-tarief van het jaar t-1 met een opslag van 20%.

De gemeente Vlissingen heeft in 2018 een gemiddeld percentage van 0,2243. Zie onderstaande tabel voor de berekening van dit gemiddelde percentage.

Tabel OZB-tarieven en WOZ-waarden Vlissingen 2018

OZB-percentage eigenaren woningen	0,1510	[1]
OZB-percentage gebruikers niet-woningen	0,3008	[2]
OZB-percentage eigenaren niet-woningen	0,3788	[3]
WOZ-waarde woningen	3.495.851.000	[4]
WOZ-waarde gebruikers niet-woningen	1.075.892.000	[5]
WOZ-waarde eigenaren niet-woningen	1.124.758.000	[6]
Gemiddeld OZB-tarief 2018 Vlissingen	0,2243	$[7=(1*4+2*5+3*6)/(4+5+6)]$
OZB-tarief 2017 voor toelating artikel 12	0,1949	[8]
Verschil	0,0294	[7-8]

Bron WOZ-waarden: opgave gemeente

Geconstateerd wordt dat het gewogen percentage van Vlissingen in 2017 0,0294 boven het OZB-normpercentage ligt van 0,1949. Dit komt overeen met een opslag van bijna 38,1 % (2017: 30,9%) boven het landelijk gemiddelde.

2.4. Toetsing aan algemene en bijzondere voorschriften

Algemene voorschriften

De algemene voorschriften betreffen een drietal voorwaarden voor toelating tot de artikel 12-procedure. Deze hebben betrekking op de termijnen, het aanmerkelijk én structureel tekort en het redelijk peil van de eigen inkomsten.

De artikel 12-aanvraag van de gemeente Vlissingen voldoet aan de algemene voorschriften waaraan moet worden voldaan om voor een aanvullende uitkering in aanmerking te komen. De aanvraag en de vastgestelde begroting 2018 zijn tijdig ingediend. Er is sprake van een aanmerkelijk en structureel tekort en er is sprake van een redelijk peil van de eigen inkomsten.

Bijzondere voorschriften

De minister van BZK heeft bij besluit 8 november 2017 het verzoek van de gemeente Vlissingen gehonoreerd met een aanvullende uitkering voor het jaar 2016 met een bedrag van € 1.434.000.

Hieraan zijn de volgende acht bijzondere voorwaarden verbonden: (in *cursief* is per onderdeel aangegeven in hoeverre Vlissingen naar het oordeel van Gedeputeerde Staten bij de vaststelling van de begroting 2018 aan de bijzondere voorwaarden heeft voldaan.

1. Aanpassen Saneringsbegroting 2017-2020:

Vlissingen dient de begroting en meerjarenraming door middel van saneringsvoorstellen zodanig aan te passen zodat met Ingang van 2020 in de vooralsnog maximaal 10 jaren die volgen een zo maximaal mogelijke passende gemeentelijke bijdrage aan de sanering van de negatieve algemene reserve wordt geleverd. Naast de reeds ingezette bezuinigingen, die gerealiseerd dienen te worden, wordt een extra eigen inspanning gevraagd van de gemeente Vlissingen zodat op de clusters die boven het gemeentefonds zitten en waar inmiddels verdiepend onderzoek plaatsvindt (Werk en inkomen, Maatschappelijke ondersteuning en jeugd. Educatie, Openbare orde en veiligheid en Infrastructuur en gebiedsontwikkeling) meer wordt toegegroeid naar het niveau van het gemeentefonds.

Oordeel GS: de begroting 2018 biedt nog geen eindbeeld. Uit de meest recente voortgangsrapportage blijkt dat de resultaten van de door de gemeente uitgevoerde verdiepingsonderzoeken gedeeltelijk in februari 2018 met een begrotingswijziging kunnen worden verwerkt in de begroting 2018. Dit is afhankelijk van het tempo van het gereedkomen van de onderzoeken.

2. Het met ingang van 2017 geleidelijk verhogen van de OZB naar 150% van het landelijk gewogen gemiddelde in 2020:

Een stijging van de OZB dient onderdeel uit te maken van de saneringsbegroting. De gemeente dient het gemiddelde gewogen belastingtarief voor het onderdeel OZB te verhogen naar 150% van het landelijk gewogen gemiddelde in 2020, waarbij Vlissingen voor de jaren 2017 tot en met 2020 jaarlijks streeft naar een over de resterende jaren tot en met 2020 gelijk stijgingspercentage van het gemiddelde gewogen OZB-belastingtarief. Indien de uitkomst van het onderzoek naar de historie van het project Scheldekwartier daartoe aanleiding geeft kan de extra verhoging van gemiddeld 140% naar 150% in het volgende artikel 12-rapport opnieuw worden beoordeeld.

Oordeel GS: De gemeentelijke belastingen gaan in 2018 omhoog met het inflatiepercentage van 1,7%. Uitzondering is de onroerende zaakbelasting (OZB). In het bijzonder voorschrift vanuit het kader van het

art. 12 traject is de voorwaarde gesteld dat Vlissingen in 2020 naar 150% van het landelijk gewogen gemiddelde OZB tarief moet zijn gegaan. E.e.a. nog wel afhankelijk uitkomsten onderzoek historie Scheldekwartier. Voor het tarief voor de woningen geldt een extra ombuiging van 7,15%. Voor de tarieven eigendom en gebruik niet-woningen geldt een extra ombuiging van 2,85%. Geconstateerd wordt dat het gewogen percentage van Vlissingen in 2017 0,0294 boven het OZB-normpercentage ligt van 0,1949. Dit komt overeen met een opslag van bijna 38,1 % (2017: 30,9%) boven het landelijk gemiddelde.

In de meerjarenbegroting is rekening gehouden met een stijging in 2019 (gedeeltelijk) en 2020 (volledig) van het gewogen gemiddeld OZB-tarief naar 150% van het landelijk gewogen gemiddelde.

3. Vrijval bestemmingsreserves:

De bestemmingsreserves Verbetering woningen particulieren en Stadsvernieuwingsgelden dienen vrij te vallen en te worden toegevoegd aan de algemene reserve.

Oordeel GS: Op 20 april 2017 heeft de raad met de vaststelling van de 4^e begrotingswijziging 2017 besloten de bestemmingsreserve Verbetering woningen particulieren ad € 77.343 en de bestemmingsreserve Stadsvernieuwingsgelden ad € 243.414 op te heffen en toe te voegen aan de algemene reserve.

4. Instandhouding reserve Ouderenhuisvesting:

Aan de instandhouding van de bestemmingsreserve Ouderenhuisvesting worden de voorwaarden verbonden dat:

- a) De middelen in deze reserve geheel dienen te worden besteed ter compensatie van de onrendabele top van de realisatie van het zorgcentrum Oranjeplein en niet aan andere doeleinden;
- b) Eventuele tegenvallers hierbij waardoor het verschil tussen de grondkosten en de dekking (onrendabele top) groter wordt, dienen door de gemeente zelf te worden gedekt en komen niet ten laste van de aanvullende uitkering in het kader van artikel 12.

Oordeel GS: De reserve Ouderenhuisvesting ad € 233.000 is volgens de toelichting in de paragraaf Reserves en voorzieningen in de programmabegroting 2018 aangewezen voor de besteding aan de huisvesting van de Zoute Viever. In 2018 worden er nog geen mutaties verwacht.

5. Instandhouding reserve Bomruiming:

Aan de instandhouding van de bestemmingsreserve Bomruiming wordt de voorwaarde verbonden dat het bedrag van de reserve alleen wordt gebruikt voor onderzoek naar niet gesprongen conventionele explosieven en voor daadwerkelijke bomruiming die nu (nog) niet zijn toe te rekenen aan specifieke projecten.

Oordeel GS: In de programmabegroting 2018 is er vooralsnog geen beroep gedaan op de reserve Bomruiming ad € 2.134.000. De mutaties op deze reserve zijn afhankelijk van uit te voeren bomruiming.

6. Onderzoek te gelde maken stille reserves:

In het inspectierapport over 2015 is een overzicht opgenomen van activa met mogelijk stille reserves per ultimo 2014. Daarbij is aangegeven dat er een onderzoek moet plaatsvinden naar de aanwezigheid van stille reserves en de eventuele verkoopbaarheid van de betreffende activa en de consequenties daarvan. Dit onderzoek heeft nog niet plaatsgevonden en dient dan ook in 2017 plaats te vinden.

Oordeel GS: De conclusie is dat er op het ogenblik geen stille reserves zijn die op korte termijn ten gelde kunnen worden gemaakt ter aanvulling van de negatieve algemene reserve. Wel is in het kader van het accommodatiebeleid een separaat onderzoek opgestart, waarbij gekeken wordt of het mogelijk is een aantal panden af te stoten.

7. Gerealiseerde positieve grondexploitatieopbrengsten dienen te worden gebruikt voor de sanering van de negatieve algemene reserve:

Omdat winst pas mag worden genomen als deze gerealiseerd is worden de positieve grondexploitaties niet meegenomen in de berekening van de eindwaarde van de voorzieningen. Wel zijn de inspecteurs van mening dat als op deze grondexploitaties in de toekomst inderdaad winst wordt gerealiseerd deze winst dan gebruikt dient te worden voor de sanering van de algemene reserve.

Oordeel GS: in de programmabegroting 2018 zijn geen winstnemingen geraamd. In nauw overleg met de artikel 12-inspecteur zullen met Vlissingen in 2018 procesafspraken worden gemaakt over de monitoring van de gehele grondexploitatie gedurende de saneringsperiode.

8. Bij de reiniging dient in 2018 sprake te zijn van 100% lastendeckendheid:

Het dekkingspercentage in 2016 voor de reiniging inclusief BTW is 99%, waardoor er sprake is van onderdekking. Dit betekent dat een deel van deze lasten (€ 63.957) wordt gedekt uit de algemene middelen. Dit bedrag mag niet ten laste komen van de artikel 12-uitkering over 2016. Het relevante tekort is hier dan ook mee gecorrigeerd. De gemeente merkte in een reactie op dat volledige lastendeckendheid pas vanaf 2018 kan worden gerealiseerd omdat de Programmabegroting 2017 reeds is vastgesteld en de aanslagen 2017 reeds zijn verstuurd. Dit betekent wel dat ook het relevante tekort in 2017 met de geconstateerde onderdekking in 2017 gecorrigeerd dient te worden. Het dekkingspercentage dient vanaf 2018 structureel 100% te zijn.

Oordeel GS: De geraamde lasten van de reiniging, inclusief alle perceptie- en apparaatskosten, komen volgens de begroting 2018 uit op een bedrag van € 6.897.345 inclusief € 670.510 BTW. De opbrengst van de afvalstoffenheffing wordt voor 2018 geraamd op een bedrag van € 6.897.345.

Het dekkingspercentage van de afvalstoffenheffing komt hiermee uit op 100%.

3. Ontwikkelingen

3.1. *Marinierskazerne*

Marinierskazerne

Het project MARKAZ (Michiel Adriaanszoon de Ruyter kazerne) omvat de verhuizing van de nu in Doorn gevestigde Van Braam-Houckgeestkazerne en het Logistiek Complex Maartensdijk naar een terrein van ca. 70 ha. nabij de Buitenhaven van Vlissingen. Defensie, met het Rijksvastgoedbedrijf (RVB), is verantwoordelijk voor de bouw van de kazerne.

Provincie en gemeente Vlissingen hebben in totaal € 18 miljoen voor het project beschikbaar gesteld, t.b.v. de grondverwerving en het (afkopen van het) bouwrijp opleveren daarvan. Met de minister van Defensie is in juni 2014 een eerste bestuursovereenkomst getekend. Deze overeenkomst is uitgewerkt in drie –op 19 juni 2015 ondertekende- overeenkomsten: de erfpachtovereenkomst, de overeenkomst inzake de afkopsom van het bouwrijp maken en een overeenkomst over de regiobijdrage. De gronden zijn inmiddels formeel aan Defensie overgedragen. Februari 2015 is het provinciale inpassingsplan onherroepelijk geworden.

Op 22 juni 2016 is de laatste gezamenlijke overeenkomst tussen Defensie, de provincie Zeeland, het waterschap Scheldestromen en de gemeente Vlissingen over de financiële risicoverdeling met betrekking tot het grond dossier ondertekend. In deze overeenkomst zijn afspraken gemaakt over de definitieve verdeling van de kosten, waarbij het uitgangspunt is dat de (mogelijke) kosten die voortvloeien uit de uitgevoerde aanvullende onderzoeken op het gebied van bodemverontreiniging, archeologische opgravingen en het opruimen van explosieven gelijk worden verdeeld tussen de provincie Zeeland en Defensie.

Het Rijksvastgoedbedrijf heeft op 1 juni 2017 drie consortia bekendgemaakt waarmee het Rijksvastgoedbedrijf en Defensie gesprekken gaat voeren over de opdracht. Deze fase, de dialoog, duurt tot medio 2018, waarna inschrijving op de opdracht volgt. Het aanbestedingstraject wordt afgesloten met de gunning van de opdracht aan één van die drie consortia.

Ingebruikname van de nieuwe kazerne is voorzien gedurende de eerste helft van 2021 en de voltooiing is gepland in het najaar van 2021. De volledige bezetting van de kazerne staat gepland voor begin 2022.

De gemeente Vlissingen heeft zich contractueel verplicht in totaal € 3.376.000 bij te dragen aan de provincie Zeeland voor de realisatie van de marinierskazerne. De bijdrage wordt geactiveerd en afgeschreven op het moment van ingebruikname van de kazerne. De bijkomende rentelasten als gevolg van de voorfinanciering worden ook geactiveerd. De kapitaallasten van de investering worden gedekt uit de netto meeropbrengst OZB van de kazerne voor een periode van minimaal 6 en maximaal 15 jaar. Gebaseerd op een WOZ-waarde van bijvoorbeeld € 150 miljoen is de netto meeropbrengst OZB plm. € 660.000 per jaar (gebaseerd op tarieven en maatstaven a.u. 2017).

De komst van de marinierskazerne met 2000 arbeidsplaatsen geeft ook een impuls aan de regionale woningmarkt.

3.2. Grondexploitatie

In het over enkele maanden te verschijnen inspectierapport over de aanvraag voor het begrotingsjaar 2017 wordt uitgebreid ingegaan op de procedure en de resultaten van de herziening van de grondexploitaties. Omdat de begroting 2018 geen nieuwe informatie bevat volstaan wij in ons verslag met een verwijzing naar dat rapport. Onderstaand wordt wel de stand van zaken weergegeven ten aanzien van de nieuwe regionale woningmarktafspraken en het Bedrijventerreinenprogramma.

Afspraken in kader artikel 12

De gemeente Vlissingen heeft bij de Gemeentefondsbeheerders de artikel 12-status aangevraagd vanwege de financiële problemen, onder andere veroorzaakt door steeds terugkerende tegenvallers in de grondexploitatie. In het kader van het artikel 12-onderzoek is in 2015 in opdracht van de gemeente het bouwprogramma van Vlissingen door Ecorys getoetst aan de toen vigerende regionale woningbouwafspraken. De uitkomst hiervan heeft geleid tot een rigoureuze herziening van de grondexploitaties (inclusief schrappen plancapaciteit, verdere fasering in de tijd, verhogen van verliesvoorzieningen en het vormen van een risicovoorziening). De financiële gevolgen van deze herziening worden door de artikel 12-inspecteur meegenomen in de artikel 12-oplossing voor Vlissingen.

Als uit voortschrijdend inzicht blijkt dat de totale vraag naar nieuwbouwwoningen op Walcheren kleiner of groter wordt, of als er kwalitatieve verschuivingen zijn in het benodigde type woningen dan heeft dit ook consequenties voor Vlissingen. Vlissingen zal dan net als iedere andere gemeente de plannen moeten aanpassen.

De gevolgen hiervan voor de grondexploitaties zullen echter niet meer worden betrokken worden bij de vaststelling in het voorjaar 2018 van het definitieve artikel 12-tekort van Vlissingen en de artikel 12-bijdrage voor de komende 10 jaren. De jaarrekening 2017 wordt wel meegenomen in artikel 12 traject en dus ook de 1^e herziening 2018. De gevolgen van een meer fundamentele herziening als gevolg van nieuwe inzichten worden in 2023 weer in het artikel 12-proces meegenomen in een tussentijds evaluatieonderzoek naar de artikel 12 bijdrage voor de resterende periode (tot 2030). In de tussentijd komen alle positieve of negatieve grondexploitatie-resultaten ten bate of laste van de negatieve algemene reserve. Bovenstaande artikel 12- afspraken vormen dus geen blauwdruk voor de aantallen die bij de herijking van regionale woningmarktafspraken moeten worden gehanteerd.

De fondsbeheerders zullen de komende jaren de ontwikkelingen hierbij en eventuele consequenties voor de verliesvoorzieningen voor de grondexploitaties van Vlissingen willen blijven volgen. In het jaarlijkse provinciale verslag zal dan ook telkens hierop ingegaan worden.

Stand van zaken nieuwe regionale woningbouwafspraken 2017.

Gedeputeerde Staten hebben op 17 juli 2017 eenzijdig de regionale woningmarktafspraken voor de regio Walcheren (Middelburg, Veere en Vlissingen) vastgesteld. Dit is gedaan omdat de Walcherse gemeenten onderling er niet in slaagden de uit 2013 daterende woningmarktafspraken te herijken. In de brief aan de gemeenten is ook aangegeven hoe GS de komende periode, tot er wel gezamenlijke gemaakte regionale woningmarktafspraken zijn, zullen omgaan met woningbouwplannen die in procedure worden gebracht. Hiertoe is een afwegingskader vastgesteld. Samengevat betekent dit dat altijd akkoord wordt gegaan met de vigerende harde plancapaciteit (vastgelegd in een bestemmingsplan), dat het omzetten van

zachte plancapaciteit via een bestemmingsprocedure in een harde capaciteit ook geen probleem vormt mits er voldoende zogenaamde 'ladderruimte' is en de plannen binnen de grens de grens van bestaand bebouwd gebied (BBG) vallen. Voor de plannen buiten de grens BBG geldt dat GS alleen akkoord gaat als er ladderruimte is en er binnen de grens BBG geen alternatieven zijn en de andere Walcherse gemeenten instemmen met het plan.

De harde en zachte plancapaciteit van Vlissingen vallen volgens het Provinciale Omgevingsplan 2012-2018 geheel binnen de grenzen van het BBG.

De brief van de provincie over de woningmarktafspraken is als bijlage opgenomen.

De gemeente Middelburg heeft een bezwaarschrift ingediend tegen het besluit van GS om eenzijdig de regionale woningmarktafspraken Walcheren vast te stellen. Het advies van de bezwarencommissie zal naar verwachting in het eerste kwartaal van 2018 gereed zijn.

De raad van Middelburg heeft op 23 oktober jl. de ingediende zienswijze van o.a. de gemeente Vlissingen bij het Middelburgse bestemmingsplan Essenvelt, terzijde gelegd en het bestemmingsplan conform vastgesteld. De gemeente Vlissingen heeft beroep ingesteld bij de Raad van State tegen het besluit van Middelburg.

Het college van burgemeester en wethouders van Vlissingen is van mening dat het vaststellen van het bestemmingsplan Essenvelt in strijd is met de op 17 juli 2017 door de Provincie Zeeland eenzijdig vastgestelde Walcherse woningbouwafspraken. Het bestemmingsplan Essenvelt maakt de realisatie van 400 woningen planologisch mogelijk. Hierdoor claimt een buitenstedelijk plan een aanzienlijk deel van de resterende ladderruimte op Walcheren. Dit gaat ten koste van de zachte binnenstedelijke capaciteit. Dit kan tot negatieve gevolgen leiden voor de grondexploitaties van woningbouwprojecten in Vlissingen.

Bedrijventerreinen

GS hebben op 26 juni 2017 ingestemd met het door de drie Walcherse gemeenten opgestelde Bedrijventerreinprogramma Walcheren 2017-2021. GS hebben het programma beoordeeld aan de hand van de eisen die het Omgevingsplan Zeeland en de Verordening Ruimte daaraan stellen. Het programma voldoet aan de gestelde eisen en daarom kunnen wij het Bedrijventerreinprogramma Walcheren 2017-2021 bekrachtigen.

3.3. PZEM (voorheen DELTA NV)

In 2017 is de naam van Delta NV veranderd in PZEM. De naam PZEM grijpt terug op de situatie van voor 1991 toen er nog een Provinciale Zeeuwse Elektriciteit Maatschappij was. De toenmalige Provinciale Zeeuwse Elektriciteit Maatschappij was een overheidsdienst die bijna 75 jaar lang eerst de stroomvoorziening voor alle Zeeuwen en later ook gas en water levert.

In 1991 fuseerde PZEM met de Watermaatschappij Zuidwest Nederland (WMZ) en uit deze fusie ontstond DELTA. Het bedrijf werd steeds marktgerichter en leverde zijn steeds breder wordende producten en dienstenpakket na verloop van tijd behalve in Zeeland ook ver daarbuiten. In 2002 kwamen er digitale diensten bij (ZeelandNet).

In 2004 ontstaat Evides door een fusie van het DELTA Waterbedrijf en het Waterbedrijf Europoort. In datzelfde jaar is ook de divisie met daarin vier milieubedrijven een feit: DELTA Milieu. Drie jaar later gaat

DELTA Milieu op in het Belgische Indaver, om in 2015 verkocht te worden. DELTA verkoopt dat jaar ook het Windpark Kreekraksluis.

In 2017 wordt DELTA Retail verkocht en dit gaat verder onder de vertrouwde naam DELTA. Het resterende bedrijf van DELTA, dat zich richt op het produceren van energie, handel in energie en het aanbieden van energieproducten en diensten op de zakelijke markt gaat óók verder onder een vertrouwde naam: PZEM.

PZEM (Provinciale Zeeuwse Energie Maatschappij) is een naamloze vennootschap (N.V.). De aandelen zijn niet genoteerd op de beurs en ook niet vrij verhandelbaar. In de statuten van PZEM is namelijk vastgelegd dat de aandelen altijd in handen moeten zijn van publieke organen (zoals bijvoorbeeld provincies en gemeenten). De helft van de aandelen is in handen van de provincie Zeeland, de andere helft is vrijwel geheel in handen van de diverse Zeeuwse gemeenten.

De gemeente Vlissingen bezit 880 (5,7%) van de 15.280 aandelen van PZEM. De boekwaarde van de aandelen bedraagt € 399.000. De gemeente heeft geen garanties of leningen verstrekt aan de PZEM.

Vanaf 2000 is Delta gestart met het uitkeren van een significant dividend. In onderstaande tabel zijn de uitkeringen over de afgelopen 10 jaar opgenomen.

Ontvangen dividend Delta N.V. 2005 – 2017

x € 1.-

Uitgekeerd in jaar	Totaal	Aandeel Vlissingen
2005	45.000.000	2.592.000
2006	50.000.000	2.880.000
2007	75.500.000	4.348.000
2008	57.264.000	3.298.000
2009	50.458.000	2.906.000
2010	50.000.000	2.880.000
2011	50.000.000	2.880.000
2012	40.000.000	2.304.000
2013	40.000.000	2.304.000
2014	20.000.000	1.152.000
2015	15.000.000	864.000
2016	0	0
2017	0	0

Voor 2018 wordt vooralsnog € 0 aan dividend verwacht. De PZEM verwacht dat het doen van uitkeringen aan de aandeelhouders de komende jaren zeer moeilijk wordt.

3.4. Muziekschool

De gemeenteraad van Vlissingen heeft op 25 juni 2015 besloten om met ingang van 1 januari 2018 uit de gemeenschappelijke regeling De Zeeuwse Muziekschool (ZMS) te treden. De gemeente Sluis heeft toentertijd een soortgelijk besluit genomen, Op 9 december 2015 heeft het

AB van de ZMS de uittreedvoorwaarden vastgesteld. In deze vergadering heeft het AB ingestemd met het door Berenschot ontwikkelde berekeningsmodel dat is gebaseerd op de criteria voor de systematiek van de uittreedvoorwaarden. Op basis van dit berekeningsmodel diende de gemeente Vlissingen een uittreedsom te betalen van € 1.382.187.

Omdat de gemeente Vlissingen het niet eens was met de hoogte van de uittreedsom is bij GS een administratief beroep aanhangig gemaakt.

Op 20 september 2016 heeft er een mondelinge behandeling plaatsgevonden bij de commissie voor bezwaar en beroep van de provincie. De commissie heeft de beslistermijn t.a.v. het beroepschrift van Vlissingen verdaagd t/m 20 december 2016. Dit om de partijen in de gelegenheid te stellen tot nieuw overleg.

In november 2016 heeft de GR De Zeeuwse Muziekschool een voorlopige herberekening gemaakt waarbij meegenomen is, dat de transitiekosten voor het personeel lager zijn. Voor de gemeente Vlissingen betekende dit een uittreedsom van € 769.228,-- (dit is 3,2 maal de jaarlijkse bijdrage). De gemeenten Vlissingen en Sluis hebben op basis van deze berekening een schikking getroffen over dit bedrag en als onderdeel van deze schikking is de beroepsprocedure gestopt. Dit is vastgelegd in een beschikking aan de gemeente toegezonden op 19 december 2016. In deze beschikking is de volgende passage opgenomen:

De uiteindelijke hoogte van de uittreedsom voor de gemeente Vlissingen wordt bepaald op basis van de gegevens zoals deze voortvloeien uit de vastgestelde jaarrekening 2016. De bijgevoegde calculatie van Berenschot (zie bijlage 1) bevat een uitwerking van de berekeningsmethodiek; de calculatie is echter een prognose/indicatie en kan nog niet worden gezien als definitieve berekening, nu daarvoor de jaarrekening 2016 bepalend is.

De analyse is gebaseerd op de tussentijdse cijfers tot 20 oktober 2016 en behelst een prognose voor het hele jaar 2016. Op dit moment zijn aan de Zeeuwse Muziekschool geen feiten of omstandigheden bekend die reden zijn om aan te nemen dat deze prognose niet realistisch en/of onjuist is.

Op 5 oktober 2017 wordt tijdens de AB vergadering van de GR De Zeeuwse Muziekschool een berekening uitgedeeld, waaruit blijkt dat de definitieve uittreedsom zal moeten worden vastgesteld op € 1.112.319,--. Deze verhoging wordt verklaard door een foutieve berekening in november 2016 door het door de Zeeuwse Muziekschool ingehuurde bedrijf Berenschot. Het bedrijf zou de eindejaarsregeling en de levensloopregeling vergeten zijn mee te nemen. Daarnaast blijkt de eindafrekening volgens de Zeeuwse Muziekschool van december 2016 veel hoger te zijn dan in november 2016 was voorzien.

Het college van b&w heeft op 14 november 2017 besloten in principe administratief beroep bij gedeputeerde staten (commissie bezwaar en beroepschriften) in te stellen tegen het besluit van het bestuur van de Muziekschool. Het college van b&w heeft op 2 februari 2018 besloten pro forma beroep in te stellen tegen het besluit van het AB om de uittreedsom op € 1.094.402 + pm (voor eenmalige transitiekosten) vast te stellen.

4. Beschrijving en analyse van de financiële positie

4.1. Algemeen

Gestart wordt in paragraaf 4.2 met de weergave van enkele sinds vorig jaar wettelijk voorgeschreven kengetallen. In paragraaf 4.3 wordt kort stilgestaan bij de stand van zaken inzake de actualisatie van de beheersplannen kapitaalgoederen. In paragraaf 4.4 zijn de rekeningsresultaten voor bestemming, de resultaten na bestemming en het door de provincie berekende structurele saldo per rekeningsjaar opgenomen. Paragraaf 4.5 is de belangrijkste paragraaf omdat hier de financiële ontwikkelingen in de periode 2016 – 2020 worden weergegeven en het (voorlopige) structurele saldo in 2020 wordt berekend.

4.2. Kengetallen

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepaalt dat gemeenten voortaan een basisset van vijf financiële kengetallen moeten opnemen in de begroting en de jaarrekening. (In de begroting vanaf 2016, in de jaarrekening vanaf 2015).

De kengetallen betreffen: schuldquota leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit.

Hieronder wordt per kengetal weergegeven welke verhouding wordt uitgedrukt.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Daar is bijvoorbeeld sprake van indien een lening is aangegaan omdat het eigen vermogen niet liquide is (omdat het vast zit in bijvoorbeeld een gemeentehuis of dat er andere investeringen mee zijn gefinancierd). Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente. De solvabiliteitsratio drukt immers het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de woningen kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Wanneer de grond tegen de prijs van landbouwgrond is aangekocht, loopt een gemeente relatief gering risico. Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld. Staat de grond tegen een te hoge waarde op de balans en moet die worden afgewaardeerd dan leidt dit tot een lager eigen vermogen en dus een lagere solvabiliteitsratio.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting OZB. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

De relevantie van dit kengetal voor de beoordeling van de financiële positie schuilt erin dat het van belang is om te weten welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De kengetallen moeten daarbij in samenhang worden gezien. Wanneer bijvoorbeeld de grondexploitatie er niet toe bijdraagt om de schuldpositie te verminderen en de structurele exploitatie ruimte negatief is, geeft het kengetal belastingcapaciteit inzicht in de mogelijkheid tot hogere baten.

Belastingcapaciteit

De OZB zijn voor gemeenten de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid.

Voor de gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt).

De mate waarbij een tegenvaller kan worden bijgestuurd, wordt ook wel de wendbaarheid van de begroting genoemd. Wanneer een gemeente te maken heeft met een hoge schuld en de structurele lasten hoger zijn dan de structurele baten en de woonlasten al relatief hoog zijn, dan is er minder ruimte om te kunnen bijsturen.

Tabel kengetallen

	Rekening				Begroting		
	2013	2014	2015	2016	2016	2017	2018
Netto schuldquote	169%	159%	114% *)	111%	118%	115%	114%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor doorgeleende gelden	161%	157%	115% *)	111%	118%	115%	113%
Solvabiliteit	8%	3%	-37%	-79%	-5%	-80%	-85%
Grondexploitatie	84%	71%	11% **)	1%	11%	11%	3,8%
Structurele exploitatie ruimte	0%	-9%	-10,2	0,1%	***)	***)	-0,4
Belastingcapaciteit	100%	101%	101%	112%	110%	115%	114%

*) de netto schuldquote is gedaald omdat de baten zijn gestegen door de decentralisaties in het sociaal domein (in dit kengetal wordt de schuldenlast afgezet tegen het totaal van de baten)

***) gebaseerd op stand activa 31-12-2015. De forse daling in 2015 t.o.v. 2014 komt omdat de baten zijn gestegen door de decentralisaties in het sociaal domein en doordat de boekwaarde van de grondexploitaties is gedaald a.g.v. de herzieningen van de grondexploitaties.

***) gelet op het lopende artikel 12-traject en de bijbehorende herziening van de grondexploitaties heeft de gemeente besloten geen kengetal op te nemen.

Specificering kengetal naar categorie			Cat.A	Cat.B	Cat.C				
1.	Netto schuldquote	a. zonder correctie doorgeleende gelden	< 90%	t/m 130%	> 130%				
		b. met correctie doorgeleende gelden	< 90%	t/m 130%	> 130%				
2.	Solvabiliteitsratio		> 50%	t/m 50%	< 20%				Cat A: Minst risicovol
3.	Grondexploitatie		< 20%	t/m 35%	> 35%				Cat B: Neutraal
4.	Structurele exploitatieruimte		> 0%	0	< 0%				Cat C: Meest risicovol
5.	Belastingcapaciteit		< 95%	t/m 105%	> 105%				

4.3. Kapitaalgoederen

Om de realiteit van de onderhoudsramingen te beoordelen en te bezien of er sprake is van achterstallig onderhoud, zijn in Vlissingen diverse nieuwe beheerplannen opgesteld. Bij de beoordeling van deze beheerplannen wordt per kapitaalgoed gekeken naar de hoogte van de noodzakelijke onderhoudskosten en of deze volledig zijn vertaald in de begroting. Getoetst wordt of de in de beheerplannen gepresenteerde noodzakelijke onderhoudskosten gebaseerd zijn op een onderhoudsniveau passend bij een artikel 12 gemeente (het hoogst noodzakelijk onderhoud om kapitaalvernietiging te voorkomen). Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen het nu aanwezige achterstallig onderhoud en het reguliere onderhoud in de toekomst. De definitieve beoordeling van de onderhoudsplannen wegen, VRI, openbare verlichting, kunstwerken, kades, gebouwen en groen vindt plaats in 2018.

Na vaststelling door de raad zullen de financiële gevolgen via een begrotingswijziging in de begroting 2018 en latere jaren worden verwerkt.

In onderstaande tabel zijn de voorlopige inschattingen van de artikel 12-inspecteur opgenomen voor wat betreft de aanpassingen op budgetten van het structurele onderhoud en het achterstallig onderhoud. Voor het achterstallig onderhoud komt de gemeente in aanmerking voor een éénmalige bijdrage via artikel 12 uit het gemeentefonds. Voor de beheerplannen 'Accommodaties' en 'Kades' is voorlopig een PM-post opgenomen omdat deze nog verder uitgewerkt en beoordeeld moeten worden.

Beheerplannen

Beheerplannen	Vastgesteld door raad	Loop-tijd t/m	Fin. vertaling in begroting	Achterstallig onderhoud	Indicatie extra opgave vanaf 2021 (structureel)
Wegen	concept	2020	ja	Ja € 5.364.000	€ 256.000
Riolering	23-01-2014	2017	ja	Ja (wordt planmatig ingelopen t/m 2028)	Dekking uit rioolheffing
Groen	concept	2023	ja	nee	-
Kunstwerken	concept	2014	ja	Ja € 155.000	Besparing € 72.000
Openbare verlichting	concept	2024	ja	nee	Besparing € 28.000
Accommodaties	concept	2025	PM	PM	PM
Kades	concept	2075	PM	PM	PM

Bron: de paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen in de begroting 2018

4.4. Ontwikkeling rekeningsresultaten en reserves 2009 - 2016

Jaarrekening 2016

De jaarrekening 2016 laat voor bestemming een tekort zien van - € 68,366 miljoen. In de begroting na wijziging wordt nog uitgegaan van een tekort voor bestemming van - € 45,9 miljoen. Na bestemming levert dat een jaarrekeningresultaat 2016 op van - € 19,037 miljoen negatief. Dit negatieve resultaat wordt vooral verklaard door:

- een negatief resultaat eerste kwartaalrapportage (- € 1,5 miljoen), met name door het niet realiseren van de taakstelling bezuiniging organisatieontwikkelingen (- € 1 miljoen) en de CAO-verhoging (- € 0,6 miljoen);
- een positief resultaat tweede kwartaalrapportage (€ 1,6 miljoen) door onder andere een bezuiniging op de WMO huishoudelijke hulp (€ 0,5 miljoen), onderuitputting kapitaallasten (€ 0,5 miljoen) en onderuitputting stelpost huisvesting scholen Souburg-Zuid (€ 0,3 miljoen);
- een positief resultaat derde kwartaalrapportage (€ 1,6 miljoen), vooral door onderuitputting kapitaallasten (€ 1,4 miljoen);
- overige raadsbesluiten (€ 3,7 miljoen) op het vlak van precariobelasting (€ 0,9 miljoen), herziening ontvlechting bovenwijkse voorzieningen (€ 3,7 miljoen) en tweede begrotingswijziging 2016 Orionis (- € 0,9 miljoen);
- een positief saldo vierde kwartaalrapportage 2016 (€ 6,7 miljoen), met name door budget-overheveling resterende frictiekosten (€ 5,6 miljoen), een meevaller Orionis (€ 0,5 miljoen),

een meevaller uitkering gemeentefonds (€ 0,6 miljoen) en een hogere vakantiegeldverplichting over 2016 (- € 0,8 miljoen);

- aanpassingen na de vierde kwartaalrapportage (- € 31,2 miljoen), onder andere: resultaten maatschappelijke zorg (€ 2,4 miljoen), vrijval verliesvoorziening grondexploitaties (€ 1,7 miljoen), afwaarderen opbrengsten grondexploitaties met looptijd groter dan 10 jaar (- € 32,4 miljoen), renteaanpassing grondexploitaties (- € 3,7 miljoen), inhaalafschrijving ontvlechting bovenwijkse voorziening brug Scheldekwartier (- € 2,9 miljoen), voordelig saldo minimabeleid (€ 0,8 miljoen) en niet ingevulde vacatureruimte personeel (€ 0,9 miljoen).

Bij de jaarrekening 2016 verstrekt de accountant een goedkeurend oordeel met betrekking tot getrouwheid en rechtmatigheid.

Bij de controle van de jaarrekening 2016 heeft de accountant aangegeven dat de waardering van de grondexploitaties met € 32,4 miljoen naar beneden moet worden bijgesteld als gevolg van de richtlijn van de commissie BBV in de notitie grondexploitaties. Daarin geeft de commissie BBV aan dat om de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken de looptijd van een grondexploitatie maximaal 10 jaar mag bedragen. Deze 10 jaar dient te worden gehanteerd als richttermijn, die voortschrijdend moet worden gezien en waar alleen gemotiveerd van kan worden afgeweken. Een gemotiveerde afwijking houdt in dat deze motivatie is geautoriseerd door de raad en verantwoord in de begroting en de jaarstukken. De motivatie moet tevens zijn voorzien van risicobeperkende beheersmaatregelen die de gemeente heeft genomen om de onzekerheden en risico's die gepaard gaan met de langere looptijd te mitigeren. De gemeente hanteert bij met name de grondexploitaties Scheldekwartier en Bedrijventerrein Souburg fase 2 langere termijnen dan 10 jaar. Als gevolg hiervan zou de verliesvoorziening grondexploitaties en dus ook de te saneren negatieve algemene reserve dienen te worden opgehoogd met € 32,4 miljoen. Dit is dan ook verwerkt in de jaarrekening 2016 van de gemeente Vlissingen.

Ook heeft de accountant aangegeven dat op basis van de notitie grondexploitatie van de commissie BBV met ingang van boekjaar 2016 de toegestane aan de bouwgrond in exploitatie (BIE) toe te rekenen rente moet worden gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen. De accountant heeft vastgesteld dat de gemeente Vlissingen in eerste instantie het BBV onjuist heeft toegepast waardoor de toegerekende rente te laag was. Uit de hernieuwde berekening van de rentetoe rekening kwam naar voren dat de rentelasten voor een bedrag van € 3,7 miljoen te laag waren. Dit is door de gemeente gecorrigeerd in de jaarrekening 2016, waardoor de verliesvoorziening grondexploitaties met dit bedrag is opgehoogd.

In onderstaande tabel zijn de rekeningsresultaten voor bestemming, de resultaten na bestemming en het zogenaamde structurele saldo per rekeningsjaar opgenomen. Het structurele saldo is het resultaat na bestemming gecorrigeerd voor alle incidentele baten en lasten.

Tabel rekeningen 2009 - 2016

X € 1000

	Resultaat voor bestemming	Resultaat na bestemming	Structureel Saldo	Stand algemene reserve per 31/12		Stand bestemmingsreserves per 31/12	
2009	-2.121	4.268	-206	10.355		8.386	
2010	8.219	426	399	13.136		13.824	
2011	-7.473	1.313	683	6.205		11.957	
2012	-86	1.313	1.003	7.557		10.531	
2013	2.058	2.307	1.513	13.923		5.227	
2014	-12.790	574	-1.293	3.422		4.671	
2015	-60.600	-41.219	-5.046	-32.991	*)	3.212	*)
2016	-68.366	-19.037	-2.237	-129.057	**)	8.729	**)

*) exclusief resultaatbestemming 2015

***) exclusief resultaatbestemming 2016

De stand van de algemene reserve na resultaatbestemming bedraagt: (bedragen x € 1000)

Stand per 31 december 2015	-32.991
Resultaat 2015	-41.219
Vorming bestemmingsreserve sociaal domein	-4.400
Budgetoverheveling (o.a. frictiekosten € 5,9 mln.)	-6.252
Stand na resultaatbestemming	-84.900

Stand per 31 december 2016	-129.057
Resultaat 2016	-19.037
Vorming reserve Centrum taken	-2.379
Extra dotatie reserve Sociaal Domein	-588
Budgetoverhevelingen (o.a. frictiekosten € 5,6 mln)	-5.810
Stand na resultaatbestemming	-156.879

Tabel berekening structureel saldo rekening 2016			
Resultaat voor bestemming	A	-68.366	
Onttrekkingen aan reserves		56.206	
Toevoegingen aan reserves		6.877	
Saldo mutaties reserves	B	49.329	
Resultaat na bestemming	C=A+B	-19.037	
Incidentele lasten:			
-toevoeging aan reserves		6.877	Toevoegingen en onttrekkingen zijn in principe incidenteel
-Orionis (armoedebeleid)		440	Zie overzicht incidentele b&l blz 173 jaarrekening 2016
-Afwaaarden opbr. GREX met looptijd >10 jr		32.379	Zie overzicht incidentele b&l blz 173 jaarrekening 2016
-Aanpassen rente grexen		3.747	Zie overzicht incidentele b&l blz 173 jaarrekening 2016
-Huisafval		169	Zie overzicht incidentele b&l blz 173 jaarrekening 2016
-Inhaalafschrijving ontvlechting brug Scheldekwa.		2.947	Zie overzicht incidentele b&l blz 173 jaarrekening 2016
-Bibliotheek		515	Zie overzicht incidentele b&l blz 173 jaarrekening 2016
-Vakantiegeldverplichting 2016		790	Zie overzicht incidentele b&l blz 173 jaarrekening 2016
-Friciekosten		344	Zie stelpost bestuur blz 199 jaarrekening 2016
-dotatie verliesvoorziening grex		38.764	Zie overzicht incidentele b&l blz 173 jaarrekening 2016
-Andere overheid + Participatieverklaringstraject		65	Lasten overgehevelde budgetten 2015 (excl. gedeelte dat weer naar 2017 is overgeheveld)
Totaal incidentele lasten	D	87.037	
Incidentele baten			
-Onttrekkingen aan reserves		56.206	Toevoegingen en onttrekkingen zijn in principe incidenteel
-Orionis		537	Zie overzicht incidentele b&l blz 174 jaarrekening 2016
-Participatieverklaringstraject		65	Zie overzicht incidentele b&l blz 174 jaarrekening 2016
-Voordelig saldo minimabeleid		756	Zie overzicht incidentele b&l blz 174 jaarrekening 2016
-Afrekening hulpmiddelen		240	Zie overzicht incidentele b&l blz 174 jaarrekening 2016
-Resultaten Maatschappelijke zorg		2.392	Zie overzicht incidentele b&l blz 174 jaarrekening 2016
-Onderuitputting stelpost huisvesting scholen S.-Z.		312	Zie overzicht incidentele b&l blz 174 jaarrekening 2016
-Huisvesting scholen Souburg-Zuid		300	Zie overzicht incidentele b&l blz 174 jaarrekening 2016
-vrijval verliesvoorziening grondexploitaties		1.678	Zie overzicht incidentele b&l blz 174 jaarrekening 2016
-winstneming bij afsluiting Baskensburg III fase 3		139	Zie overzicht incidentele b&l blz 174 jaarrekening 2016
-Sanering Windhoek		165	Zie overzicht incidentele b&l blz 174 jaarrekening 2016
-Openbaar groen		160	Zie overzicht incidentele b&l blz 174 jaarrekening 2016
-Bestuursondersteuning raad		133	Zie overzicht incidentele b&l blz 174 jaarrekening 2016
-Onderuitputting kapitaallasten		527	Zie overzicht incidentele b&l blz 174 jaarrekening 2016
-Onderuitputting kapitaallasten		1.373	Zie overzicht incidentele b&l blz 174 jaarrekening 2016
-Stelpost bestuur		220	Zie overzicht incidentele b&l blz 174 jaarrekening 2016
-Vacaturegeld uitvoeringsagenda		142	Zie overzicht incidentele b&l blz 174 jaarrekening 2016
-Vacaturerimte personeel		930	Zie overzicht incidentele b&l blz 174 jaarrekening 2016
-Afmloop FPU verplichtingen		303	Zie overzicht incidentele b&l blz 174 jaarrekening 2016
-Voordelig resultaat I&A		232	Zie overzicht incidentele b&l blz 174 jaarrekening 2016
-Diversen		1.419	Zie overzicht incidentele b&l blz 174 jaarrekening 2016
-Onvoorzien		200	Zie overzicht incidentele b&l blz 174 jaarrekening 2016
-Correctie afwaardering Brittania		38	Wordt toegevoegd aan alg. reserve
-Economische ontwikkeling		67	Zie toelichting blz 196 jaarrekening 2016
-Precariobelasting		PM	936.000 zie 1e kw.rapportage 2016
-resultaat sociaal domein		1.600	Saldo mutaties reserves (6000 - 4400)
-Vastgoedregistratie		103	Zie toelichting blz 188 jaarrekening 2016
Totaal incidentele baten	E	70.237	
Saldo incidentele baten en lasten	F=d-E	16.800	
Structureel saldo jaarrekening 2016	=C+F	-2.237	Excl. Artikel 12 bijdrage 2016

4.5. Begroting 2016, 2017 en 2018

In onderstaande tabel zijn de financiële ontwikkelingen in de periode 2016 – 2021 weergegeven. Ook zijn de nog in de begroting te verwerken mutaties beschreven en waar mogelijk van een bedrag voorzien. De onderstaande cijfersopstellingen zijn ontleend aan soortgelijke overzichten in de vastgestelde programmabegrotingen 2016, 2017 en 2018. Hier zijn ook alle posten stuk voor stuk van toelichting voorzien.

Begroting 2016	2016	2017	2018	2019
Vertrekpunt Programmabegroting 2016-2019				
Programmabegroting 2015	-4.230	-2.613	-1.441	-1.441
3.2 Bezuinigingen cultuur (herkomst zomernota 2014)				700
Programmabegroting 2015	-4.230	-2.613	-1.441	-741
Mutaties Kadernota 2016				
3.3 Actualisatie budgetten bestaand beleid:				
3.3.1 Orionis Walcheren	201	83	46	-
3.3.2 Niet volgen VZG richtlijn GGD 2016	-27	-27	-27	-27
3.3.3 Onkruidbestrijding	-300	-300	-300	-300
3.3.4 Aanleg en inrichting openbaar groen	-170	-170	-170	-170
3.3.5 Korting a.u. onderhoud schoolgebouwen	-50	-50	-50	-50
3.3.6 Integraal huishoudingsplan	-50	-50	-50	-50
3.3.7 Leges omgevingsverordeningen	-330	-450	-450	-450
3.3.8 Dividend Delta	-1.210	-1.210	-1.210	-1.210
3.3.9 Resultaat 1 ^e kwartaalrapportage 2015	-98	-115	-115	-115
3.3.10 Andere systematiek raming personeelslasten	-350	-350	-350	-350
3.3.11 t/m 3.3.15 Diverse PM posten	PM	PM	PM	PM
3.3.16 Correctie Algemene reserve	-498			
Actualisatie budgetten bestaand beleid	-2.882	-2.639	-2.676	-2.722
3.4 Algemene uitkering	-1.150	-1.900	-2.150	-1.350
3.5 Financiële uitgangspunten 2016-2019:				
3.5.1 Inflatie materiële budgetten	500	650	780	-300
3.5.2 VZG richtlijn GR/subsidies	15	80	75	-100
3.5.3 Inflatie salarissen	-	-	-	-310
3.5.4 Inflatie belastingen jaarlijks	-350	-500	-670	300
3.5.5 Inflatie overige inkomsten overig jaarlijks	-70	-95	-115	50
3.5.6 Lagere rente	300	300	300	300
Financiële uitgangspunten 2016-2019	395	435	370	-60
Totaal mutaties na Kadernota 2016	-3.637	-4.104	-4.456	-4.132

	2016	2017	2018	2019
Begrotingssaldo na Kadernota 2016	-7.867	-6.717	-5.897	-4.873
3.6 Aanpassingen op posten in de Kadernota 2016:				
3.6.1 Aanleg en inrichting openbaar groen	170	170	170	170
3.6.2.1 Algemene uitkering (meicirculaire)	1.230	964	1.150	790
3.6.2.2 Algemene uitkering (septembercirculaire)	1.196	874	528	569
3.6.3 Financiële uitgangspunten 2016 -2019	-68	-62	-76	71
3.7 Aanpassingen nieuw t.o.v. Kadernota 2016				
3.7.1 Orionis Walcheren	-136	-255	-292	-339
3.7.2 Resultaat 2 ^e kwartaalrapportage 2015	-183	-183	-183	-183
3.7.3 Geen rente naar NIEGG	-412	-353	-284	-280
3.7.4 Dividend BNG	-80	-80	-80	-80
3.7.5 Accountantskosten	-32	-32	-32	-32
3.7.6 Woonforensenbelasting	45	45	45	45
3.7.7 Overige	55	-196	-40	-76
Totaal aanpassingen na Kadernota 2016	1.785	892	906	655
Begrotingssaldo Programmabegroting 2016	-6.082	-5.825	-4.991	-4.218
Begroting 2017	2017	2018	2019	2020
<i>Vertretpunt Programmabegroting 2017-2020</i>	↙	↘	↘	
3.1.1 Programmabegroting 2016	-5.825	-4.991	-4.218	-4.218
3.2.1 Extra rente verliesvoorziening 1 ^e herziening grex 2016	-2.482	-2.418	-2.457	-2.457
3.2.2 Structurele doorwerking 2 ^e en 3 ^e kw. rapportage 2015	11	11	11	11
3.2.3 Structurele doorwerking 1 ^e kw .rapportage 2016:				
-hogere algemene uitkering decembercirculaire	606	615	629	629
-cao verhoging	-600	-600	-600	-600
-1 ^e begrotingswijziging Orionis	-434	-250	294	294
-correctie minimabeleid	-85	-85	-85	-85
-diversen	-66	-66	-66	-66
3.2 Goedgekeurde begrotingswijzigingen 2016	-3.050	-2.793	-2.274	-2.274
Programmabegroting 2016	-8.875	-7.784	-6.492	-6.492

	2017	2018	2019	2020
3.3 Kadernota 2017				
3.3.1 Actualisatie budgetten bestaand beleid :				
-financiële effecten GR GGD	-58	-58	-58	-58
-bijdrage aan GR Veiligheidsregio Zeeland	93	129	164	148
-groot onderhoud Sloebrug	-450	-	-	-
-afspraken overhead verrekening samenwerkingsverbanden	-110	-140	-155	-155
-effect extra afwaardering activa jaarrekening 2015	123	120	103	103
-diversen	-	-	-	-
3.3.2 Algemene uitkering	-44	579	547	1.203
3.3.3 Ombuigingsvoorstellen artikel 12	470	867	1.041	1.549
3.3.4 Financiële uitgangspunten	-182	-595	-1.106	-1.585
Totaal mutaties Kadernota 2017	-158	902	536	1.205
Begrotingssaldo na Kadernota 2017	-9.033	-6.882	-5.956	-5.287
3.4 Aanpassingen posten opgenomen in de Kadernota 2017				
3.4.1 Algemene uitkering (septembercirculaire)	458	1.062	1.379	1.575
3.4.2 Ombuigingsvoorstellen artikel 12 n.a.v. clustervergelijking :				
-integratieuitkering WMO	500	500	500	500
-Dierenasiel Walcheren	3	5	8	8
-Stijging OZB naar 150% (extra nav stijging landelijk gem.)	191	401	633	887
3.4.3 Financiële uitgangspunten	279	563	1.237	1.081
3.5 Nieuwe aanpassingen ten opzichte van de Kadernota 2017				
3.5.1 Ontvlechting grondexploitatie en reguliere exploitatie:				
3.5.1.1 Vervallen bijdrage exploitatie aan grondexploitatie	1.275	1.275	1.275	1.275
3.5.1.2 Vervallen bijdrage voor sanering algemene reserve	1.100	1.100	1.100	1.100
3.5.1.3 Vrijval rentelast a.g.v. waardering grex op eindwaarde	3.972	4.114	4.147	4.151
3.5.1.4 Kap.lasten bovenwijkse voorzieningen	-2.929	-3.329	-1.039	-1.361
3.5.2 Lagere rente en investeringsplanning	192	261	282	70
3.5.3 Hoger volume toeristenbelasting	43	43	43	43
3.5.4 Omgevingswet	-73	-173	-160	-160
3.5.5 Openbare verlichting en openbaar groen	300	300	300	300
3.5.6 Dekking openbare verlichting en groen uit vrijval kap.lasten	-300	-300	-300	-300
3.5.7 Lagere opbrengsten omgevingsvergunningen	-89	-96	-100	-101
3.5.8 OZB opbrengst Marinierskazerne	-	-	-	548
3.5.9 Kapitaallasten Marinierskazerne	-	-	-	-548
3.5.10 Legesopbrengst Marinierskazerne			1250	
3.5.11 Additionele kosten leges / tariefsegalisatievoorziening			-1250	
3.5.12 Vennootschapsbelasting	-	-	-	-

	2017	2018	2019	2020
3.5.13 Orionis	-782	-1.307	-1.868	-1.868
3.5.14 Overige	-6	-67	66	90
Totaal aanpassingen na Kadernota 2017	4.133	4.352	7.503	7.291
Begrotingssaldo Programmabegroting 2017	-4.900	-2.531	1.547	2.003
Begroting 2018	2018	2019	2020	2021
<i>Vertrekpunt Programmabegroting 2017-2020</i>	↙	↘	↘	
3.1.1 Programmabegroting 2017	-2.531	1.547	2.003	2.003
3.2 Goedgekeurde begrotingswijzigingen 2017	479	1.827	1.566	1.566
Programmabegroting 2017	-2.052	3.374	3.569	3.569
3.3 Kadernota 2018				
3.3.1 Actualisatie budgetten bestaand beleid	341	957	1.133	1.958
3.3.2 Kapitaallasten extra opgenomen investeringen ten opzichte van het financiële kader	-46	-77	-305	-427
3.3.3 Financiële uitgangspunten 2018 - 2021	-54	-29	-114	-802
Totaal mutaties Kadernota 2018	241	851	714	729
Begrotingssaldo na Kadernota 2018	-1.811	4.225	4.283	4.298
<i>3.4 Aanpassingen op posten zoals opgenomen in de Kadernota 2018</i>				
3.4.1 Algemene uitkering (septembercirculaire)	292	123	103	102
3.4.2 Algemene uitkering (meicirculaire jaarschijf 2021)	-	-	-	73
3.4.3 Bijstelling bijdrage begroting 2018 GR Veiligheidsregio	60	60	60	60
3.4.4 Bijstelling kosten omgevingswet	235	-299	7	-128
3.4.5 Areaaluitbreiding als gevolg van gereedkomen grondexploitaties	-15	-15	-15	-15
3.4.6 Dekking areaaluitbreiding als gevolg van gereedkomen grondexploitaties	15	15	15	15
3.4.7 Uitbesteding taken aan GR Orionis Walcheren	PM	PM	PM	PM
3.4.8 a Effecten uitkomsten beheerplan wegen, groen, openbare verlichting en kunstwerken	380	368	-129	-156
3.4.8 b Effecten uitkomsten beheerplan accomm. en kades	PM	PM	PM	PM
3.4.9 Cao ontwikkelingen	-125	-125	-125	-125
3.4.10 Bijdrage Stichting Veiligheidshuis Zeeland	10	10	10	10
3.4.11 a Heroverweging investeringen	77	-6	183	305
3.4.11 b Extra opgenomen investeringen	12	12	-188	-272

	2018	2019	2020	2021
<i>3.5 Nieuwe aanpassingen ten opzichte van de Kadernota 2018</i>				
3.5.1 Begroting 2018 Orionis Walcheren	-546	-455	-265	-158
3.5.2 Lagere rente en investeringsplanning	2.010	-794	95	234
3.5.3 Kosten "de Markt trekt aan"	-912	-912	-912	-912
3.5.4 Dekking "de Markt trekt aan"	912	912	912	912
3.5.5 Herijking subsidiebeleid	30	23	37	60
3.5.6 Lagere kosten inspecties kinderopvang	15	15	15	15
3.5.7 Vervallen bijdrage voor crisisopvang	46	46	47	47
3.5.8 Implementatie passend werken	-25	-	-	-
3.5.9 Informatiebeveiligingsbeleid	-299	-296	-296	-284
3.5.10 Nieuw zaakstelsel	-58	-58	-58	-58
3.5.11 Aansluiting bij e-depot	-20	-40	-60	-80
3.5.12 Extra seizoensgebonden inzet BOA	-50	-50	-50	-50
3.5.13 Dekking extra seizoensgebonden inzet BOA	50	50	50	50
3.5.14 E-facturering	-25	-10	-10	-10
3.5.15 Economisch structuurfonds	-45	-45	-45	-45
3.5.16 Garantieschalen inzake organisatieontwikkeling	-140	-140	-140	-140
3.5.17 Gebruik van Individueel Keuze Budget	-429	-228	-196	-213
3.5.18 Onroerende zaakbelasting (OZB)	-43	22	75	218
3.5.19 Venootschapsbelasting	-15	-15	-15	-15
3.5.20 Klimaatadaptatiebeleid	-26	-26	-26	-26
3.5.21 Precario	-650	-650	-650	-650
3.5.22 BTW risico straatparkeren	PM	PM	PM	PM
3.5.23 Overige	8	15	10	53
Totaal aanpassingen na Kadernota 2018	729	-2.492	-1.562	-1.183
Begrotingssaldo Programmabegroting 2018 voor mutaties in reserves	-1.082	1.733	2.721	3.115
3.5.24 Onttrekking / dotatie Algemene Reserve	1.082	-1.733	-2.721	-3.115
Begrotingssaldo Programmabegroting 2017 na mutaties in reserves	0	0	0	0
Uitsplitsing incidenteel - structureel (conform programmabegroting)				
Onvoorzien	200	200	200	200
Omgevingsvergunning Markaz / tariefsegalisatievoorziening	-	-	1.250	-
Implementatie passend werken	25	-	-	-
Incidentele lasten	225	200	1.450	200

	2018	2019	2020	2021
Leges omgevingsvergunning Markaz	-	-	1.250	-
Onttrekking algemene reserve (begrotingstekort)				
Incidentele baten	-	-	1.250	-
Structureel saldo op basis vastgestelde begroting	-857	1.933	2.921	3.315
Nog in te vullen (PM) posten na vaststelling begroting				
1. Uitbesteding taken aan GR Orionis Walcheren	PM	PM	PM	PM
2. Effecten uitkomsten beheerplan accommodaties en kades	PM	PM	PM	PM
3. BTW risico straatparkeren	PM	PM	PM	PM
4. Aanpassen Saneringsbegroting 2018-2020 (aanvullende bezuinigingen)	PM	PM	PM	PM
5. Definitief vaststellen belastingvoorschrift OZB (140 of 150%)	PM	PM	PM	PM
6. Bijdrage sanering negatieve algemene reserve	PM	PM	PM	PM
7. Extra bijdrage aan Veiligheidsregio			PM	PM
8. Schrappen nog geraamde investeringskredieten	PM	PM	PM	PM
9. Precario	PM	PM	PM	PM

Toelichting PM posten

1. Uitbesteding taken aan GR Orionis Walcheren

Het college van b&w heeft bij de vaststelling van het plan van aanpak van Orionis Walcheren besloten meer taken uit te besteden aan Orionis Walcheren en daarvoor een PM post op te nemen in de Kadernota 2018. Bij concrete voorstellen zullen de eventuele financiële effecten in de Programmabegroting worden verwerkt met een begrotingswijziging.

2. Effecten uitkomsten beheerplan accommodaties en kades

Nadat de beheerplannen definitief afgestemd zijn met en akkoord bevonden door de artikel 12 inspecteur en de toezichthouder, zullen de beheerplannen met de definitieve financiële bepaling worden voorgelegd aan de gemeenteraad. Op basis van de definitieve beheerplannen volgt een begrotingswijziging met een financiële vertaling voor de begroting 2018 en verder. Deze financiële vertaling bevat het op niveau brengen van de reguliere onderhoudskosten op niveau laag. Daarnaast zal vanuit de artikel 12 inspecteur bekeken worden wat éénmalig benodigd is voor het achterstallig onderhoud.

3. BTW risico straatparkeren

Mogelijk wordt straatparkeren BTW-plichtig (21% BTW), hetgeen leidt tot een negatief financieel effect. Dit is afhankelijk van het besluit van de Hoge Raad.

4. Aanpassen Saneringsbegroting 2018-2020 (aanvullende bezuinigingen)

Vlissingen dient de begroting en meerjarenraming door middel van saneringsvoorstellen zodanig aan te passen zodat met Ingang van 2020 in de vooralsnog maximaal 10 jaren die volgen een zo maximaal mogelijke passende gemeentelijke bijdrage aan de sanering van de negatieve algemene reserve wordt geleverd. Naast de reeds Ingezette bezuinigingen, die gerealiseerd dienen te

worden, wordt een extra eigen inspanning gevraagd van de gemeente Vlissingen zodat op de clusters die boven het gemeentefonds zitten en waar inmiddels verdiepend onderzoek plaatsvindt (Werk en inkomen, Maatschappelijke ondersteuning en jeugd. Educatie, Openbare orde en veiligheid en Infrastructuur en gebiedsontwikkeling) meer wordt toegegroeid naar het niveau van het gemeentefonds. De vastgestelde begroting 2018 biedt nog geen eindbeeld. Uit de meest recente voortgangsrapportage blijkt dat de resultaten van de door de gemeente uitgevoerde verdiepingsonderzoeken in februari 2018 met een begrotingswijziging kunnen worden verwerkt in de begroting 2018.

5. Definitief vaststellen belastingvoorschrift OZB (140 of 150%)

In de begroting 2018 – 2021 is de extra verhoging van gemiddeld 140% naar 150% van het gemiddeld OZB tarief verwerkt. Het definitieve voorschrift moet echter nog worden vastgesteld en is afhankelijk van In het de uitkomst van het onderzoek naar de historie van het project Scheldewijk.

6. Bijdrage sanering negatieve algemene reserve

De artikel 12 inspecteur zal in zijn rapport over 2017 ingaan op de definitieve bijdrage die de gemeente zal moeten leveren ter sanering van de algemene reserve en de tijdspanne waarbinnen dat gaat gebeuren. En dan wordt ook duidelijk welke bijdrage daarin het gemeentefonds zal leveren.

7. Extra bijdrage aan Veiligheidsregio

In de (meerjaren)begroting 2018-2021 van de Veiligheidsregio is het volgende gemeld:

Door de regionalisering en de uitgestelde besluitvorming rond Maatwerk in Brandweezorg is er sprake van uitstel van vervangingen en is een vervangingsachterstand ontstaan, waardoor er een piek aan te vervangen (brandweer)voertuigen en -materiaal in de komende jaren aankomt. Daardoor is de verwachting nu dat de kapitaallasten zich in de toekomst om en nabij de € 5,6 mln. zullen stabiliseren (prijs- en renteniveau 2018). Bij de overdracht van budget voor de regionale brandweer aan de veiligheidsregio is destijds echter rekening gehouden met € 4.260.000 aan kapitaallasten. Destijds werd rekening gehouden met een rente tussen de 4% en de 5%. VRZ rekent inmiddels met een rente van 2%. Deze besparing van circa € 300.000 is in het recente verleden al ingeboekt om de begroting structureel sluitend te houden zonder de gemeentelijke bijdrage te verhogen. Ondanks het rekenen met deze lagere rente ontstaat in de meerjarenraming op de kapitaallasten een tekort ten opzichte van het door de gemeenten overgedragen budget. Het Vlissingse aandeel vanaf 2020/2021 hierin is ongeveer 10% = € 160.000. Hiermee is in de meerjarenbegroting van Vlissingen nog geen rekening gehouden.

8. Schrappen nog geraamde investeringskredieten

Dit betreft een correctie van de kapitaallasten van nog niet bestede investeringskredieten teruggaand tot 2009. Deze investeringskredieten zijn vooralsnog uitgezonderd van de door de provincie verleende toestemming tot het aangaan van verplichtingen. Alvorens tot goedkeuring kan worden overgegaan zullen de kredieten in het TPO getoetst worden aan het O&O-criterium. Vooralsnog gaat het om de volgende kapitaallasten: 2017: € 1.594.700 en de jaren daarna € 1.675.300.

9. Precario

Op basis van een uitspraak van het Hoge Raad is het zeer waarschijnlijk dat een gedeelte van de precario over leidingen niet kan worden geheven. Het gaat om circa € 650.000 van de in totaal €

934.000 aan opgenomen precario. In de begroting is hiermee vooruitlopend al rekening gehouden.

Uit de voorgaande tabel blijkt dat de vastgestelde Programmabegroting 2018-2021 een structureel tekort laat zien van afgerond € 857.000 in 2018. Daarna worden de volgende positieve saldi geraamd: 2019: € 1,9 miljoen, 2020 € 2,9 miljoen en 2021 € 3,3 miljoen.

Als de hiervoor genoemde punten in de loop van 2018 zijn ingevuld kan via een begrotingswijziging de definitieve saneringsbegroting 2018 – 2020 door de raad vastgesteld worden. Afgesproken is om ook de resultaten van de jaarrekening 2017 nog mee te nemen in het inspectierapport 2017 en dus bij de definitieve saneringsbegroting.

Het is op dit moment dan ook niet mogelijk een volledig onderbouwd oordeel te geven over de mate van het structureel en reëel evenwicht van de begroting 2018.

In de GS-brief d.d. 12 december 2017 aan de raad van de gemeente Vlissingen met de aankondiging van preventief toezicht 2018 is dit als volgt verwoord.

'Na onderzoek van de op 9 november 2017 vastgestelde begroting voor 2018 en de vastgestelde jaarrekening over 2016 zijn wij van oordeel dat de begroting 2018 niet structureel en reëel in evenwicht is. Ook is in de meerjarenraming niet aannemelijk gemaakt dat dit evenwicht in 2020 uiterlijk tot stand zal worden gebracht.

Uw raad heeft op 9 november 2017 tevens besloten bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de minister van Financiën (de fondsbeheerders), voor het begrotingsjaar 2018 een aanvraag voor een aanvullende uitkering ex artikel 12 Fvw uit het Gemeentefonds in te dienen.

In de brief, welke in afschrift aan ons is gezonden, is door u aangegeven dat de Programmabegroting weliswaar een duurzaam meerjarig sluitend perspectief laat zien, maar dat hierbij geen rekening is gehouden met het aanvullen van de negatieve algemene reserve. Het aanvullen van de negatieve algemene reserve wordt momenteel meegenomen door de artikel 12-inspecteur in het kader van de sanering van de financiële positie van de gemeente.

Indien het aanvullen van de negatieve algemene reserve zou worden meegenomen heeft de gemeente een niet sluitend meerjarig perspectief.

Gelet op de kaders en criteria genoemd in de Gemeentewet, de Algemene wet bestuursrecht, het Besluit Begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), ons Gemeenschappelijk financieel toezichtkader en onze begrotingscirculaire 2018-2021 hebben wij besloten preventief toezicht in te stellen.

In verband hiermee behoeven de begroting voor 2018, alsmede de daarop betrekking hebbende begrotingswijzigingen, onze goedkeuring.

Nu uw gemeente onder preventief toezicht staat en er geen goedgekeurde begroting is, kan het gemeentebestuur, behalve in gevallen van dringende spoed, geen verplichtingen aangaan zonder onze voorafgaande toestemming.

Om de normale bedrijfsvoering niet onnodig te vertragen verlenen wij u hierbij toestemming tot het aangaan van verplichtingen tot:

- ten hoogste 50% van de bedragen die geraamd zijn op de desbetreffende posten van de begroting 2017 inclusief de wijzigingen daarop, met uitzondering van de volgende in de begroting 2018 opgenomen (kapitaallasten van) nog niet bestede investeringskredieten welke geheel niet zonder voorafgaande toestemming mogen worden uitgegeven :
  - Stadsvernieuwing onrendabele projecten (2010 t/m 2016): € 1.200.000
  - Stadvernieuwingsprojecten (2014 t/m 2018): € 2.069.360,-
- - Woningverbetering ouderenhuysvesting (2010 t/m 2018): € 540.000,-
  - Voorbereidingskrediet sporthal Baskensburg (2018): € 100.000,-
  - Verbeteren particuliere woningen (2013 t/m 2017): € 250.000,-
  - Renovatie gras-kunstvelden, sportvloeren e.d. (2014 en 2018): € 420.000,-
  - Investering kunstgrasveld Ritthem (2018): € 140.000,-
  - Infrastructurele aanpassing entree Binnenstad (2015): € 600.000,-
  - Kruispunt Ritthemsestraat / A58 (2015): € 100.000,-
  - Toegankelijkheid en gebruik Badstrand (2017): € 70.000,-
  - VRI installaties (2018): € 180.000,-
  - Vervanging achteraf parkeren (2018): € 250.000,-
  - Uitbreiding achteraf parkeren (2018): € 100.000,-
  - Ontwerp en realisatie 'aanpak Aagje Dekenstraat (2018)': € 650.000,-
  - Vervanging telefooncentrale (2018): € 125.000,-
  - Vervanging zaaksysteem (2018): € 250.000,-
- en
- tot 100% als de lasten voortvloeien uit op bestaand beleid gebaseerde doorlopende of nieuwe contracten, aanbestedingen, verzekeringspremies en verplichte bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen of andere samenwerkingsverbanden;
- en
- tot 100% van de lasten geraamd in de begroting 2018 voor de programma's 'de sociale stad' en 'Gezond en wel', met uitzondering van de onderstaand posten 'begroting 2018 Orionis' en 'Passend werken'.

Wij streven ernaar medio februari 2018, bij ons besluit inzake de goedkeuring van de begroting 2018 en het uitbrengen van ons financieel verslag over de begroting 2018 aan de ministers van BZK en Financiën, een besluit te kunnen nemen over het geven van toestemming voor de uitvoering van de rest van de begroting.

Met name de uitgezondere investeringskredieten zullen hiervoor nog in het zogenaamde tripartite overleg (TPO) getoetst moeten worden aan het criterium onontkoombaar en onuitstelbaar.

Dit geldt vanzelfsprekend ook voor het bij raadsbesluit van 13 juli 2017 overgehevelde resterende deel van het frictiekostenbudget. En in ieder geval ook voor de volgende posten uit de begroting 2018:

- Bijstelling lasten omgevingswet
- Begroting 2018 Orionis
- Passend werken
- Informatiebeveiligingsbeleid
- Aansluiting e-depot
- E-facturering
- Economisch structuurfonds

- Garantieschalen
- Klimaatadaptatiebeleid
- Precario.

Samenloop preventief toezicht en artikel 12-traject.

Ook als gevolg van de artikel 12-aanvraag gelden er beperkingen ten aanzien van uw budgetrecht. Uw gemeente mag vanaf de datum van aanvraag geen besluiten nemen die leiden tot substantiële nieuwe lasten of verhoging van bestaande lasten dan wel tot verlaging van bestaande baten. Tevens geldt dit voor besluiten die aanleiding kunnen vormen voor nieuwe lasten. Te denken valt daarbij aan het aangaan van garantstellingen of andere risico's.

Periodiek artikel 12-overleg

Tijdens de artikel 12-periode staat uw gemeente onder preventief toezicht van de provincie (zie hiervoor artikel 203 Gemeentewet), omdat u geen structureel en reëel sluitende begroting heeft. De provincie draagt zorg voor formele vaststelling van het uitgavenniveau waarvan de inspecteur van het ministerie van BZK van oordeel is dat dit past in de toetsing van het aanmerkelijke en structurele tekort en overeenstemt met de artikel 12-wet- en regelgeving.

Daartoe vindt er in de praktijk met ingang van het jaar waarop de aanvraag betrekking heeft periodiek (vier tot zes wekelijks) tripartiet overleg plaats tussen de gemeente (ambtelijk en bestuurlijk), de provinciale toezichthouder en de inspecteur over alle besluiten met financiële consequenties. Formeel heeft de provincie een adviserende rol en adviseert de inspecteur de fondsbeheerders.

Op grond van artikel 20 van het Besluit financiële verhoudingen brengen wij vòòr 15 februari 2018 aan de ministers van BZK en Financiën verslag uit over de financiële positie van uw gemeente. De voorschriften inzake dit verslag zijn opgenomen in de Regeling aanvullende uitkering gemeentefonds. Wij zenden het verslag gelijktijdig in afschrift aan Raad voor de financiële verhoudingen en de gemeenteraad.

Een afschrift van deze brief is aan het college van burgemeester en wethouders gezonden. '

4.6. Conclusie

De eerder getrokken conclusie dat Vlissingen gerelateerd aan de omvang van de exploitatie een hoge schuld heeft en dat dit voor een groot deel wordt veroorzaakt door de financiering van grondexploitatie inclusief de verliesvoorzieningen, blijft onverkort van kracht.

De vastgestelde Programmabegroting 2018-2021 een tekort laat zien van afgerond € 857.000 in 2018. Daarna worden de volgende positieve saldi geraamd: 2019: € 1,9 miljoen, 2020 € 2,9 miljoen en 2021 € 3,3 miljoen.

De volgende onderdelen moeten nog verwerkt worden in de begroting.

1. Uitbesteding taken aan GR Orionis Walcheren
2. Effecten uitkomsten beheerplan accommodaties en kades
3. BTW risico straatparkeren
4. Aanpassen Saneringsbegroting 2018-2020 (aanvullende bezuinigingen)
5. Definitief vaststellen belastingvoorschrift OZB (140 of 150%)
6. Bijdrage sanering negatieve algemene reserve

7. Extra bijdrage aan Veiligheidsregio
8. Schrappen nog geraamde investeringskredieten
9. Precario

Als bovengenoemde punten in het de loop van 2018 zijn ingevuld kan via een begrotingswijziging de definitieve saneringsbegroting 2018 – 2020 door de raad vastgesteld worden. Afsproken is om ook de resultaten van de jaarrekening 2017 nog mee te nemen in het inspectierapport 2017 en dus bij de definitieve saneringsbegroting.

Het is op dit moment dan ook niet mogelijk een volledig onderbouwd oordeel te geven over de mate van het structureel en reëel evenwicht van de begroting 2018.

5. Toezicht

5.1. Algemeen

Op grond van de Gemeentewet, respectievelijk de Wet gemeenschappelijke regelingen, houden wij toezicht op de financiële positie van gemeenten en gemeenschappelijke regelingen. De wettelijke bepalingen vinden sinds 1 januari 2009 hun uitwerking in het Gemeenschappelijk Financieel toezichtskader "Zichtbaar toezicht". In maart 2014 is het nieuwe Gemeenschappelijk Financieel toezichtskader "Kwestie van Evenwicht" door ons vastgesteld.

Het beleid van de provincie is erop gericht om een gezond financieel beleid bij de gemeente te bevorderen met in achtneming van de autonomie van de gemeenten. De gemeenteraad is immers de eerste verantwoordelijke voor een gezond financieel beleid.

De toezichtrol van de overheid in het algemeen is onderwerp van discussie. Minder regels en een scherpere afbakening van verantwoordelijkheden moeten leiden tot een andere invulling van het interbestuurlijke toezicht (IBT). De doorwerking van de uitgangspunten van de vernieuwingen binnen het IBT zijn ook van invloed zijn op de uitvoering en vormgeving van het financieel toezicht. In de afgelopen jaren wordt de praktijk van het financieel toezicht meer en meer gekenmerkt door een risicogerichte aanpak en een daarop afgestemde proportionele inzet van de toezichthouders.

Dit vertaalt zich in de volgende werkwijze. In aanvulling op het meer globale Gemeenschappelijk Financieel Toezichtskader wordt er jaarlijks een zogenaamde begrotingscirculaire aan de gemeenten gezonden. Hiermee informeren wij de colleges van b&w, met het oog op de voorbereiding van de komende begroting en de meerjarenraming, over een aantal specifieke aandachtspunten met betrekking tot het financieel toezicht zoals dat door ons wordt uitgeoefend. Verder wordt provinciebreed jaarlijks door middel van een thematische aanpak extra aandacht besteedt aan risicovolle onderwerpen. Voorbeelden hiervan zijn: de grondexploitatie, onderhoud kapitaalgoederen, implementatie van de drie decentralisaties.

De raden van gemeenten met gezonde financiële positie krijgen een brief over de repressieve toezichtsvorm voor het komende jaar zo nodig aangevuld met een enkele opmerking. Detailopmerkingen worden in de regel via ambtelijke contacten met de gemeente besproken. Gemeenten met specifieke problemen krijgen extra aandacht in de vorm van extra ambtelijk overleg en bestuurlijk overleg.

5.2. Het toezicht op Vlissingen

In het provinciaal verslag 2015 is verslag gedaan over het uitgeoefende toezicht in de periode 2006 t/m 2014 en in het provinciaal verslag 2016 aangevuld met het uitgeoefende toezicht in 2015 en 2016. In dit verslag wordt volstaan met een weergave van het uitgeoefende toezicht in 2017.

Op **13 december 2017** hebben wij besloten de gemeente Vlissingen voor het begrotingsjaar 2018 wederom onder preventief toezicht te plaatsen met als reden dat de programmabegroting 2018 niet structureel en reële in evenwicht was en ook in de meerjarenraming niet aannemelijk was gemaakt dat dit evenwicht in 2018 uiterlijk tot stand zou worden gebracht. Dit besluit werd mede gedragen door het feit dat de gemeente bij de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), net als het voorgaande jaar, een aanvraag had ingediend om, op grond van artikel 12 van de Financiële verhoudingswet, in aanmerking te komen voor een aanvullende bijdrage uit het gemeentefonds.

Wij hebben de raad meegedeeld dat als gevolg van het onder preventief plaatsen en er geen goedgekeurde begroting is, het gemeentebestuur, behalve in gevallen van dringende spoed, geen verplichtingen mag aangaan zonder onze voorafgaande toestemming. Om de normale bedrijfsvoering niet onnodig te vertragen hebben wij op 13 december 2017, in overleg met de artikel 12-inspecteur, tevens besloten het gemeentebestuur toestemming te verlenen tot het aangaan van verplichtingen tot:

ten hoogste 50% van de bedragen die geraamd zijn op de desbetreffende posten van de begroting 2016 inclusief de wijzigingen daarop, met uitzondering van de volgende in de begroting 2017 opgenomen (kapitaallasten van) nog niet bestede investeringskredieten welke geheel niet zonder voorafgaande toestemming mogen worden uitgegeven:

- Stadsvernieuwing onrendabele projecten (2010 t/m 2016): € 1.200.000,-;
- Stadvernieuwingsprojecten (2014 t/m 2016): € 1.650.000,-;
- Woningverbetering ouderenhuisvesting (2016): € 60.000,-;
- Renovatie sporthal Baskensburg (2011): € 100.000,-;
- Verbeteren particuliere woningen (2016): € 50.000,-;
- Renovatie gras-kunstvelden, sportvloeren e.d. (2014): € 140.000,-;
- Infrastructurele aanpassing entree Binnenstad (2015): € 600.000,-;
- Kruispunt Ritthemsestraat / A58 (2015): € 100.000,-;
- Revitalisering Baskensburg (2016): € 450.000,-;
- Toegankelijkheid en gebruik Badstrand (2016): € 95.000,-;
- Stadsvernieuwingsprojecten (2017): € 700.000,-;
- Woningverbetering ouderenhuisvesting (2017): € 60.000,-;
- Woningverbetering particuliere woningen (2017): € 50.000,-;
- Vervanging zitelementen vnl. Boulevards (2017): € 80.000,-;
- Voltaweg-Marconiweg (Kenniserf) (2017): € 100.000,-;
- Toegankelijkheid en gebruik Badstrand (2017): € 70.000,-;

en

- exploitatielasten m.b.t. het IHP (onderwijshuisvesting) waarvoor nog geen verplichting is aangegaan, dit betreft met name de herhuisvesting van de scholen in Souburg-Zuid (2017): € 1.171.000,-;

en

- voor 100% als de lasten voortvloeien uit op bestaand beleid gebaseerde doorlopende of nieuwe contracten, aanbestedingen, verzekeringspremies en verplichte bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen of andere samenwerkingsverbanden; en

- ten hoogste 100% van de bedragen die in de begroting 2017 geraamd zijn voor de nieuwe taken als gevolg van de decentralisaties voor ondersteuning, jeugd en participatie; deze 100% mag niet resulteren in hogere lasten dan voor deze taken met ingang van 2017 wordt ontvangen via het gemeentefonds (budgettair neutraal); of

- de lagere bedragen in de begroting 2017 of wijzigingen daarop, indien de geraamde (structurele) lasten in uw begroting 2017 als gevolg van bijvoorbeeld ombuigingen in 2017 lager zijn geraamd.

Tevens is de raad meegedeeld dat ook als gevolg van de artikel 12-aanvraag er beperkingen gelden ten aanzien van het budgetrecht. Gesteld is dat de gemeente vanaf de datum van aanvraag geen besluiten mag nemen die leiden tot substantiële nieuwe lasten of verhoging van bestaande lasten dan wel tot verlaging van bestaande baten. En dat dit tevens geldt voor besluiten die aanleiding kunnen vormen voor nieuwe lasten. Te denken valt daarbij aan het aangaan van garantstellingen of andere risico's.

Op **14 februari 2017** hebben wij besloten goedkeuring te onthouden aan de begroting 2017 wegens strijd met het algemeen (financieel) belang. De reden hiervoor is dat de ramingen en/of de aangegane verplichtingen in de begroting van 2017 van een dusdanige omvang zijn, dat zij de draagkracht van uw gemeente te boven gaat en u een beroep moet doen op de middelen van de collectiviteit van gemeenten (het gemeentefonds).

Omdat in het tripartiete overleg (TPO) is vastgesteld dat de begroting 2017 geen nieuw beleid bevat dat nader aan het criterium onontkoombaar en onuitstelbaar (O&O) moet worden getoetst en omdat de reguliere bedrijfsvoering en de uitvoering van bestaand beleid doorgang moeten vinden hebben wij tegelijkertijd toestemming verleend voor het doen van de in de begroting 2017 geraamde uitgaven, met uitzondering van de in onze brief van 13 december 2016 opgesomde (kapitaallasten van) nog niet bestede investeringskredieten.

Verder hebben wij op 14 februari 2017 besloten toestemming te verlenen aan de volgende op 18 november 2016 en 12 december 2016 in het TPO besproken en geaccordeerde uitgaven:

- Besluit raad 10-11-2016 (nr.727309); 1e begr.wijziging 2017 (Motie 15%)
- Besluit raad 01-12-2016 (nr.725785): 22e begr.wijziging 2016 (2e herziening grex)
- Besluit raad 22-12-2016 (nr.718513): 14e begr.wijziging 2016 (2e wijz. Orionis)
- Besluit raad 22-12-2016 (nr.733499): 19e begr.wijziging 2016 (3e kwartaalrapportage).

Op **14 februari 2017** hebben wij het provinciaal verslag 2017 vastgesteld en aan de beheerders van het gemeentefonds gezonden. Deze brief inclusief het verslag zijn in afschrift aan de raad gezonden.

De minister van BZK heeft GS bij brief van 16 januari 2017 gevraagd hem te adviseren over het verzoek van de gemeente Vlissingen om op grond van artikel 12 Financiële verhoudingswet een aanvullende uitkering uit het gemeentefonds voor het jaar 2016 te ontvangen. De inspecteurs van BZK hebben hiervoor op 21 december 2016 het artikel 12-rapport 2016 uitgebracht.

Wij hebben op **14 maart 2017** een positief advies aan de minister uitgebracht. Hierbij is wel nadrukkelijk gewezen op het feit dat er grenzen zijn aan de maatschappelijke haalbaarheid van de bezuinigingen.

Op **14 maart 2017** hebben wij de colleges van b&w en de raden van de dertien Zeeuwse gemeenten onze Begrotingscirculaire 2018-2021 gezonden. Jaarlijks informeren wij de gemeentebesturen vanuit onze wettelijke taak als financieel toezichthouder over een aantal aandachtspunten die van belang zijn voor zowel het opstellen van de (meerjaren)begroting als voor het vaststellen van de begroting.

Op **4 juli 2017** is toestemming verleend aan de volgende op 23 februari 2017, 13 april 2014 en 11 mei 2017 in het TPO besproken en geaccordeerde uitgaven:

- Besluit raad 23-03-2017 (nr.752467): 2e begr.wijziging 2017 (1e wijz 2017 Orionis)
- Besluit raad 22-12-2016 (nr.731309): 3e begr.wijziging 2017 (Formatie uitbreiding Porthos)
- Besluit raad 20-04-2017 (nr.743856): 4e begr.wijziging 2017 (Opheffen reserves)
- Besluit raad 18-04-2017 (nr.765342): 9e begr.wijziging 2017 (1e wijz. 2017 Porthos)
- Besluit raad 01-06-2017 (nr.765560): 5e, 6e,7e en 10e begr.wijziging 2017 (1e kwartaalrapportage 2017)
- Besluit raad 01-06-2017 (nr.766620); 1e herziening grondexploitaties 2017
- Besluit raad 17-01-2017 (nr.736912); Nieuwbouw scholen Souburg Zuid

- Besluit raad 22-06-2017 (nr.769614): 8e wijziging 2017 (Meerjarenbegroting sociaal domein)

Op **21 november** is toestemming verleend aan de volgende op 6 augustus 2017, 13 september 2017 en 10 oktober 2017 in het TPO besproken en geaccordeerde uitgaven:

- Besluit raad 22-06-2017 (nr.769614): 8e begr.wijziging 2017 (meerjarenbegroting soc.domein)
- Besluit raad 13-07-2017 (nr.773598): 12e begr.wijziging 2017 (2e wijz. 2017 Orionis)
- Besluit raad 13-07-2017 (nr.777235): 13e begr.wijziging 2017 (tijdelijke capaciteitsuitbreiding en onderzoeksbudget Sociaal)
- Besluit raad 13-07-2017 (nr.779189): 16e begr.wijziging 2017 (budgetoverheveling jaarrekening 2016)
- Besluit raad 21-09-2017 (nr.782001): 14e en 15e begr.wijziging 2017 (2e kwartaalrapportage 2017)

In 2017 is het TPO 7 maal bijeen geweest. Alle daar besproken en geaccordeerde uitgaven zijn of worden door GS van een officiële toestemming voorzien,

De gemeente Vlissingen heeft bij raadsbesluit van 9 november 2017 wederom een beroep gedaan op artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet (Fvw) voor een aanvullende uitkering uit het gemeentefonds. De Programmabegroting 2018-2021 laat weliswaar duurzaam meerjarig sluitend perspectief zien echter hierbij is geen rekening gehouden met het aanvullen van de negatieve algemene reserve. Het aanvullen van de negatieve algemene reserve wordt momenteel meegenomen door de artikel 12 inspecteur in het kader van de sanering van de financiële positie van de gemeente.

Indien het aanvullen van de negatieve algemene reserve zou worden meegenomen heeft de gemeente een niet sluitend meerjarig perspectief.

Momenteel is er nog geen definitief besluit op een meerjarige artikel 12-uitkering. Weliswaar zal er in 2018 geen nieuw onderzoek meer worden opgestart, maar dat besluit over een meerjarige artikel 12-uitkering valt pas in de beschikking naar aanleiding van het inspectierapport over 2017 welke in de loop van 2018 verschijnt.

Als het inspectierapport 2017 wordt ontvangen zullen wij binnen twee maanden advies aan de minister van BZK uitbrengen.

Gedeputeerde Staten		Archiefexemplaar		
Gemeente Vlissingen Postbus 3000 4380 GV VLISSINGEN				
onderwerp Regionale woningmarktafspraken Walcheren	kenmerk 17016223	behandeld door drs. L.G. Kaagman (0118) 631940	verzonden 21 JULI 2017	
Geacht college,			Middelburg, 21 juli 2017	
<p>De regio Walcheren heeft in 2013 regionale woningmarktafspraken opgesteld. Deze zijn door ons college vastgesteld. Deze afspraken zijn om verschillende redenen niet meer actueel. In het afgelopen jaar is intensief contact geweest over de herijking van de regionale woningmarktafspraken van uw regio. In uw brief van 23 juni schrijft u dat u en de andere Walcherse gemeenten er niet in zijn geslaagd om binnen de woningbehoefte de Walcherse regionale woningmarktafspraken te herijken. U geeft hierbij aan dat u voor de provincie een rol weggelegd ziet om zich bindend uit te spreken over de wijze waarop het aanbod op de Walcherse woningmarkt in overeenstemming moet worden gebracht met de behoefte. U vraagt ons deze rol op te pakken.</p> <p>De noodzaak van het hebben van regionale woningmarktafspraken is hoog. Daarom stellen wij éézijdig de regionale woningmarktafspraken voor uw regio vast. Met deze brief geven we aan hoe we de komende periode, tot er wel gezamenlijk gemaakte regionale woningmarktafspraken zijn, zullen omgaan met woningbouwplannen die in procedure worden gebracht.</p> <p>In de bijlage treft u het afwegingskader voor nieuwe woningbouwplannen op Walcheren aan. Dit afwegingskader stellen wij vast als regionale woningmarktafspraken voor de regio Walcheren. Op basis van dit kader zullen wij nieuwe woningbouwplannen die in procedure worden gebracht toetsen. Inhoudelijk is het kader gebaseerd op het woningbouwbeleid uit het Provinciale Omgevingsplan 2012-2018, de provinciale ruimtelijke verordening en de Ladder voor duurzame verstedelijking. Wanneer een plan niet past binnen de randvoorwaarden zoals die hierboven zijn gesteld gaan wij niet akkoord met het plan. Dit houdt in dat wij bij een ontwerp bestemmingsplan overgaan tot een zienswijze tegen het plan, en bij vaststelling door de betreffende gemeenteraad tot een reactieve aanwijzing.</p> <p>Nu wij, voor u, de regionale woningmarktafspraken Walcheren vaststellen wordt ook voldaan aan de randvoorwaarde voor de subsidieregeling Provinciale Impuls Wonen.</p> <p>Wij betreuren de huidige situatie omdat wij sterk de voorkeur geven aan regionale woningmarktafspraken die door de gehele regio gedragen worden. Op die manier ontstaat een breder draagvlak voor de koers die gekozen wordt voor nieuwbouw en kan ook een gezamenlijke strategie voor de aanpak van de bestaande woningvoorraad worden bepaald. Omdat wij meer inzicht willen krijgen in de kwalitatieve vraag naar woningen starten wij na de zomervakantie met een onderzoek naar de kwalitatieve vraag naar woningen op Walcheren en de rest van Zeeland. Het onderzoek zal voor 1 januari 2018 gereed moeten zijn. De resultaten hiervan kunnen aanleiding zijn om andere keuzes te maken bij de woningbouwprogrammering en dit besluit te herzien.</p>				
Provinciehuis	Abdij 6 4331 BK Middelburg	Postbus 6001 4330 LA Middelburg	0118 - 63 10 11 www.zeeland.nl	KvK 20168636 IBAN NL08 BNGH 0285010557

Wij zien het besluit om de regionale woningmarktafspraken Walcheren eenzijdig vast te stellen als een tijdelijk besluit. Wij hopen dat u op basis van het kwalitatieve woononderzoek voor 1 april 2018 alsnog een pakket van afspraken aanbiedt, dat door alle partijen op Walcheren wordt gedragen en onze instemming kan hebben.

Met vriendelijke groet,

gedeputeerde staten,

Dr. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

Bijlagen: 1

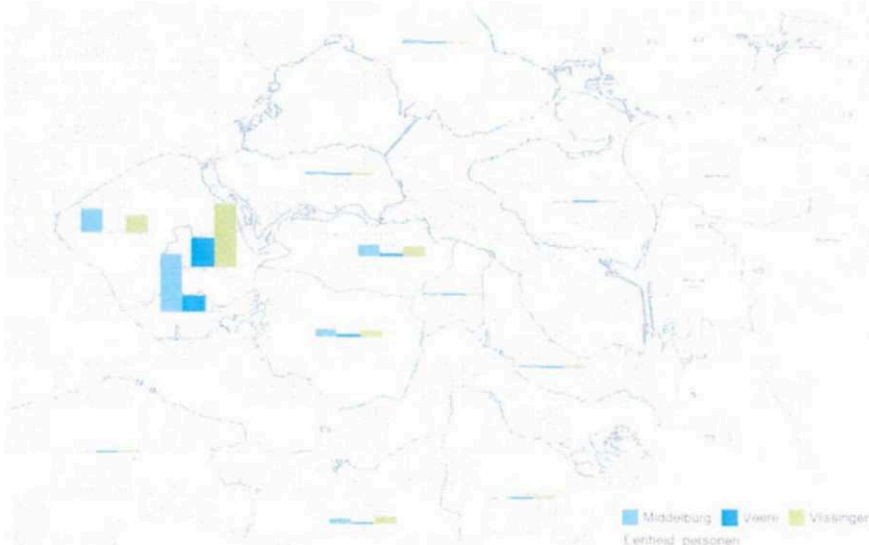
Bijlage : Regionale woningmarktafspraken Walcheren

Achtergrond en beleid

Het doel van het Zeeuwse provinciale woningbeleid is te zorgen voor een goede werkende, gezonde woningmarkt waarbij er voldoende en de juiste woningen beschikbaar zijn voor de inwoners van Zeeland. Om dit te bereiken is in het Omgevingsplan 2012-2018 het beleidsinstrument regionale woningmarktafspraken geïntroduceerd. Gezien de demografische veranderingen die op ons afkomen hechten wij aan een goed evenwicht op de woningmarkt tussen vraag en aanbod, zowel kwantitatief als kwalitatief. Nieuwbouw van woningen moet voldoen aan een aangetoonde behoefte. Zo wordt leegstand voorkomen en sluit nieuwbouw zoveel mogelijk aan op de huidige én toekomstige vraag. De groei van de woningvoorraad, totdat de verwachte huishoudendaling begint, is beperkt. Deze moet dan ook zeer effectief ingezet worden om een kwaliteitsslag op de woningmarkt te kunnen maken.

Regionale woningmarktafspraken geven invulling aan de keuzes die gemaakt moeten worden. Met de regionale woningmarktafspraken verwachtten wij dat de vijf woningmarktregio's van Zeeland hun woningbouwplannen binnen hun regio op elkaar afstemmen. Door de afstemming wordt leegstand voorkomen en wordt gestimuleerd dat de juiste woningen op de juiste locatie ontwikkeld worden. Bij elke ruimtelijke planprocedure volstaat bovendien een verwijzing naar de regionale woningmarktafspraken om een solide onderbouwing van de Ladder voor duurzame verstedelijking te krijgen.

De regio Walcheren heeft in 2013 regionale woningmarktafspraken opgesteld en destijds door het college van gedeputeerde staten vastgesteld. Deze afspraken zijn om verschillende redenen niet meer actueel. Bij de herijking gaat het er om dat de behoefte en de harde plancapaciteit in beeld worden gebracht. De behoefte die resteert na aftrek van de harde plancapaciteit is de zogeheten ladderruimte. De woningmarktafspraken maken duidelijk hoe de ladderruimte gezamenlijk wordt ingevuld. Omdat de huishoudengroei op de middellange termijn omslaat in daling, en de huishoudensamenstelling sterk verandert, is het hierbij belangrijk te kiezen voor de woningbouwplannen die complementair zijn aan de bestaande voorraad. Dit betekent een keuze voor woningen die voorzien in een kwalitatieve behoefte en nog onvoldoende aanwezig zijn op Walcheren.

Figuur 1: migratie vanuit Walcherse gemeenten naar andere gemeenten in Zeeland (CBS, 2006-2015)

De woningmarktregio Walcheren

Walcheren vormt een woningmarktregio met sterke onderlinge verbanden. In figuur 1 is de migratie weergegeven tussen de Zeeuwse gemeenten tussen 2006 en 2015. Duidelijk is te zien dat er over en weer veel verhuisd wordt tussen de Walcherse gemeenten, met name tussen Vlissingen en Middelburg. Relatief is ook de migratie van en naar Veere hoog. Dit betekent dat nieuwbouwwontwikkelingen in de ene gemeente invloed heeft op de ander gemeenten binnen de regio. Om die reden is het belangrijk om een gezamenlijke visie te hebben op de nieuwbouwwontwikkelingen en de huidige woningvoorraad in relatie tot de regionale behoefte.

Kwantitatieve behoefte en ladderruimte

De kwantitatieve behoefte van de regio Walcheren is bepaald aan de hand van de huishoudengroei volgens de Provinciale Bevolkings- en Huishoudenprognose Zeeland voor de komende tien jaar, de berekende inhaalvraag en de verwachte additionele vraag door de komst van de marinierskazernes in Vlissingen. Samen met de regio is vervolgens bepaald dat er volgens verwachting nog 515 woningen onttrokken worden door sloop en 290 door deeltijdwoners. Uiteindelijk leidt dit tot een woningbouwopgave van 3532 tussen 2016 en 2026.

De Walcherse gemeenten en Provincie Zeeland hebben zich gezamenlijk ingespannd om voldoende informatie te kunnen leveren over de omvang, planfase en kwaliteit van de woningbouwplannen op Walcheren. De harde plancapaciteit, de woningbouwplannen die 'gehard' zijn in een door de gemeenteraad vastgesteld bestemmingsplan of andere planvorm, bestaat uit 1831 woningen. Hierdoor kan de zogenaamde 'ladderruimte' bepaald worden. Met ladderruimte wordt bedoeld de ruimte die op dit moment aanwezig is om binnen de bepaalde woningbehoefte 'zachte plannen' om te zetten naar 'harde' plannen. Op dit moment bedraagt de ladderruimte 1701 woningen. Gezien de incidentele functieveranderingen en woningsplitsingen in het verleden is een restcapaciteit van 274 nodig. De netto ladderruimte die ingevuld kan worden met nieuwe/zachte woningbouwplannen bedraagt dan 1427 woningen. Geconstateerd kan worden dat er in de regio een behoorlijke ontwikkelruimte is voor nieuwe plannen. In figuur 2 is een overzicht te zien van de berekening.

Huishoudengroei	2270	
Inhaalvraag	361	+
Mariniers	96	+
Woningbehoefte	2727	=
Geplande onttrekking	515	+
Deeltijdwonen	290	+
Woningbouwopgave	3532	=
Harde plancapaciteit	1831	-
Bruto Ladderruimte	1701	=
Min. benodigde restcapaciteit (10%)	274	-
Ladderruimte (netto)	1427	=
Zachte plancapaciteit	1901	-
"te veel zachte plannen"	-474	=

Figuur 2: berekening behoefte en ladderruimte regio Walcheren

Figuur 2 laat zien dat de zachte plancapaciteit de ladderruimte overschrijdt. Voor het maken van afspraken hoeft dit geen belemmering als de zachte plancapaciteit vrijblijvend kan worden verschoven in tijd. Op Walcheren is hier geen sprake van zodat er geen onderlinge overeenstemming gevonden kon worden over de invulling van de ladderruimte. Gezien de grote belangen voor ontwikkelaars en woonconsumenten op Walcheren is het noodzakelijk om duidelijkheid te scheppen hoe het verder moet met de Walcherse woningbouwontwikkelingen. Om die reden is een afwegingskader opgesteld voor nieuwe woningbouwontwikkelingen als onderdeel van de regionale woningmarkt afspraken Walcheren. Dit kader is gemaakt op basis van de kwantitatieve en kwalitatieve informatie over de woningbouwplannen die op dit moment beschikbaar is, de beleidslijnen die getrokken zijn in het Omgevingsplan 2012-2018, de provinciale ruimtelijke verordening en de Ladder voor duurzame verstedelijking (Bro 3.1.6) en de meest recente informatie die op dit moment beschikbaar is over de kwalitatieve vraag, zoals het WoON onderzoek 2015, het rapport "Wonen in Zeeland" (DeZB, 2017) en het rapport "Fortuna 2016, Wonen met zorg" (ABF Research 2016).

Afwegingskader nieuwe woningbouwplannen regio Walcheren

Voor de behandeling van de woningbouwplannen op Walcheren is een tabel gemaakt (figuur 3). Afhankelijk van de planfase, locatie, omvang en woningtype is hierbij aangegeven onder welke voorwaarden de woningbouwplannen akkoord zijn volgens ons college.

planfase	locatie	soort plan	omvang	woningtype	Omvang	
A	harde plancapaciteit	alle locaties	alle soorten	nvt	alle typen	direct akkoord
B	zachte plancapaciteit	alle woonmilieus binnen grens BBG	transformatie leegstaand pand (TLP)	nvt	alle typen	akkoord bij voldoende ladderruimte
C	zachte plancapaciteit	alle woonmilieus binnen grens BBG	herstructureringsproject (H)	nvt	alle typen	akkoord bij voldoende ladderruimte
D	zachte plancapaciteit	alle woonmilieus binnen grens BBG	alle soorten	nvt	nultredenwoning (NTW)	akkoord bij voldoende ladderruimte
E	zachte plancapaciteit	alle woonmilieus binnen grens BBG	alle soorten	nvt	particuliere huur (PH)	akkoord bij voldoende ladderruimte
F	zachte plancapaciteit	woonmilieu CS /grenzend aan binnenstad Vlis/Mburg	alle soorten	nvt	alle typen	akkoord bij voldoende ladderruimte
G	zachte plancapaciteit	centrum van een dorp	alle soorten	nvt	alle typen	akkoord bij voldoende ladderruimte
H	zachte plancapaciteit	woonmilieus GS, BC, CD en L buiten centra	overige soorten (niet TLP of H)	≤ 25 woningen	overige typen (niet NTW of PH)	akkoord bij voldoende ladderruimte
I	zachte plancapaciteit	woonmilieus GS, BC, CD en L buiten centra	overige soorten (niet TLP of H)	> 25 woningen	overige typen (niet NTW of PH)	instemming andere Walcherse gemeenten
J	zachte plancapaciteit	buiten grens BBG	landgoederenregeling	nvt	alle typen	akkoord bij voldoende ladderruimte
K	zachte plancapaciteit	buiten grens BBG	ruimte voor ruimte regeling	≤ 3 woningen	alle typen	akkoord bij voldoende ladderruimte
L	zachte plancapaciteit	buiten grens BBG	rood-voor-rood regeling	≤ 3 woningen	alle typen	akkoord bij voldoende ladderruimte
M	zachte plancapaciteit	buiten grens BBG	alle soorten	nvt	alle typen	alleen akkoord als er ladderruimte is en binnen de grens BBG geen alternatieven zijn en instemming andere Walcherse gemeenten

Figuur 3: afwegingskader nieuwe woningbouwplannen regio Walcheren

Onderstaand is per planvorm een korte beschrijving weergegeven wat de visie is op het plan in relatie tot het woningbouwbeleid.

- A: Harde plancapaciteit is een gegeven, we gaan er van uit dat deze ontwikkeld gaat worden. Indien er minder woningen worden gebouwd dan gepland, of plannen geschrapt worden, dan wordt deze capaciteit toegevoegd aan de ladderruimte
- Zachte plancapaciteit die via een bestemmingsplanprocedure wordt omgezet in harde plancapaciteit, is wat ons betreft akkoord mits er voldoende ladderruimte is en als er sprake is van:
  - B: Een transformatie van een leegstaand pand binnen de grens Bestaand Bebouwd Gebied;
  - C: Een herstructureringsproject (sloop en nieuwbouw) binnen de grens Bestaand Bebouwd Gebied;
  - D: Een project met overwegend (meer dan de helft) levensloopbestendige- of nultredenwoningen, al dan niet geclusterd, binnen de grens Bestaand Bebouwd Gebied;
  - E: Een project met overwegend (meer dan de helft) particuliere huurwoningen (woningen met huur boven de liberalisatiegrens), binnen de grens Bestaand Bebouwd Gebied;
  - F: Een project in het woonmilieu Centrum Stedelijk of grenzend aan de binnensteden van Middelburg of Vlissingen;
  - G: Een project in het centrum van een dorp;
  - H: projecten buiten de centra van dorpen en steden (woonmilieus 'Groen Stedelijk', 'Buiten Centrum', 'Centrum Dorps' en 'Landelijk Wonen') maar binnen de grens Bestaand Bebouwd Gebied met een omvang kleiner dan of gelijk aan 25 woningen.
- I: Zachte plancapaciteit die via een bestemmingsplanprocedure wordt omgezet in harde plancapaciteit voor projecten buiten de centra van dorpen en steden (woonmilieus 'Groen Stedelijk', 'Buiten Centrum', 'Centrum Dorps' en 'Landelijk Wonen') binnen de grens Bestaand Bebouwd Gebied met een omvang groter dan 25 woningen, zijn wat ons betreft akkoord mits er voldoende ladderruimte is en het project de bestuurlijke instemming heeft van de andere twee Walcherse gemeenten;

- Zachte plancapaciteit die via een bestemmingsplanprocedure wordt omgezet in harde plancapaciteit voor projecten buiten de grens Bestaand Bebouwd Gebied zijn wat ons betreft akkoord mits er voldoende ladderruimte is en als er sprake is van:
  - J: Een project waarbij gebruik gemaakt wordt van de landgoederenregeling
  - K: Een project waarbij gebruik gemaakt wordt van de 'ruimte-voor-ruimte' regeling voor maximaal drie woningen.
  - L: Een project waarbij gebruik gemaakt wordt van de 'rood-voor-rood' regeling voor maximaal drie woningen.
  - M: Een project voor overige projecten waarbij gemotiveerd kan worden waarom niet binnen de grens Bestaand Stedelijk Gebied in die behoefte kan worden voorzien en het project de bestuurlijke instemming heeft van de andere twee Walcherse gemeenten.

Onder bestuurlijke instemming verstaan we in dit verband de besluit van beide colleges waarin wordt aangegeven dat ingestemd wordt met het betreffende plan in de buurgemeente omdat het plan voorziet in een kwalitatieve- en kwantitatieve behoefte die niet kan worden geboden in de eigen gemeente.

Monitoring

In figuur 4 is een overzicht aan weergegeven van de woningbouwplannen die vallen onder de harde plancapaciteit zoals op dit moment bekend. Deze zal met de daarbij behorende omvang van de ladderruimte, door ons bijgehouden worden op de provinciale website totdat het monitoringssysteem 'Planmonitor Wonen' operatief is. Per jaar zal ook bijgehouden worden hoeveel woningen er gerealiseerd of onttrokken zijn via nieuwbouw, sloop, splitsing, samenvoeging, deeltijdwonen of functieverandering op basis van de mutaties van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG).

gemeente	plaats/wijk	Plannaam	nieuwbouw	sloop	capaciteit
Middelburg	Arnemuiden	Hazenburg fase 1	140		140
Middelburg	Middelburg Centrum	Zuidsingel	46		46
Middelburg	Middelburg Noord (Griffioen/Klarenbeek	Noordweg-Sprencklaan	19		19
Middelburg	Middelburg Noord (Griffioen/Klarenbeek	Veersehof	5		5
Middelburg	Middelburg West (Stromenwijk/'t Zand)	Mastgaststraat	2		2
Middelburg	Middelburg West (Stromenwijk/'t Zand)	Rittenburg	230		230
Middelburg	Middelburg West (Stromenwijk/'t Zand)	Piet Heinstraat	4		4
Middelburg	Middelburg Zuid (Dauwendaele/Erasmus	Mortiere	604		604
Middelburg	Nieuw- en St. Joosland	Quarleshavenstraat	5		5
Middelburg	Herstructurering	Noordweg	3	1	2
Veere	Domburg	land van Vliedduinen	8		8
Veere	Gapinge	Vriezeveenseweg	3		3
Veere	Grijpskerke	Nimmerdor II en III	30		30
Veere	Koudekerke	Kaapduinseweg Dishoek	4		4
Veere	Meliskerke	Molenwerf	3		3
Veere	Meliskerke	locatie Zeester	6		6
Veere	Meliskerke	valkenburgstraat	6		6
Veere	Oostkapelle	Zeeduinsepoort	15		15
Veere	Oostkapelle	Duinweg-West	2		2
Veere	Oostkapelle	Duinweg	4		4
Veere	Serooskerke	Oostkapelseweg	1		1
Veere	Serooskerke	Wilgenhoekweg	1		1
Veere	Serooskerke	Vrouwenpolderseweg	3		3
Veere	Veere	Zanddijk	7		7
Veere	Vrouwenpolder	Augustinushof	2		2
Veere	Westkapelle	Badmotel	10		10
Veere	Westkapelle	Calandplein	14		14
Veere	Zoutelande	Tienden 2	41		41
Veere	Zoutelande	Sportvelden	4		4
Veere	Herstructurering	Singelgebied Domburg	92	6	86
Veere	Herstructurering	Molenwal Westkapelle	25	32	-7
Veere	Herstructurering	sloop (prestatieafspraken)	28	56	-28
Vlissingen	Vlissingen Centrum	Plaatwerkerij	52		52
Vlissingen	Vlissingen Centrum	Willem Ruijsstraat	23		23
Vlissingen	Vlissingen Centrum	Petruskerk	21		21
Vlissingen	Vlissingen Middengebied	Baskensburg/Bunkerterrein	4		4
Vlissingen	Vlissingen Middengebied	Beatrixlaan	6		6
Vlissingen	Vlissingen Middengebied	Berlagestraat	15		15
Vlissingen	West-Souburg	Tuindorp	150		150
Vlissingen	Oost Souburg	Souburg-Noord	176		176
Vlissingen	Oost Souburg	Paspoortstraat	12		12
Vlissingen	Ritthem	Ritthem	11		11
Vlissingen	Ritthem	Zandweg	5		5
Vlissingen	Herstructurering	Verkuijl Quakkelaarstraat	28	56	-28
Vlissingen	Herstructurering	Middengebied fase 4		32	-32
Vlissingen	Herstructurering	Buitengebied		3	-3
Vlissingen	Herstructurering	Lambrechtsenstraat	4	5	-1
Totaal			1831	191	1683

Figuur4: Overzicht harde plancapaciteit Walcheren